

ФРАНЦЫСК
СКАРЫНА

*на мовах
народаў
свету*

DE: HIL: AL:

ФРАНЦЫСК СКАРЫНА

*на мовах
народаў
свету*

*Выданне чацвёртае,
дапоўненае*

УДК 821.161.3-3
ББК 84(4Бел)-44
С42

Укладанне, пасляслоўе
Алеся Карлюкевіча

Прадмова
Алеся Сушы

У выданні прадстаўлены гравюры Францыска Скарыны
з кнігі «Гравюры Францыска Скарыны»
(Мінск, выдавецтва «Беларусь», 1972)

Скарына, Ф.

С42 Францыск Скарына на мовах народаў свету / уклад, паслясл.,
Алеся Карлюкевіча ; прадм. Алеся Сушы . – 4-е выд., дап. –
Мінск : Паліграфкамбінат імя Я. Коласа, 2019. –152 с. : іл.
ISBN 978-985-7101-58-0

У чацвёртым выданні перакладаў урыўка з прадмовы Францыска
Скарыны да кнігі «Юдзіф» прадстаўлены 70 моў народаў свету. На не-
каторыя мовы змешчаны па два і болей перакладаў.

Кніга з'яўляецца своеасаблівым мастом дружбы паміж нацыяналь-
нымі літаратурамі, культурамі, народамі і краінамі.

Для шырокага кола чытачоў.

УДК 821.161.3-3
ББК 84(4Бел)-44

ISBN 978-985-7101-58-0

© Карлюкевіч А. М., укладанне, 2019
© Суша А. А., прадмова, 2014
© Карлюкевіч А. М., пасляслоўе, 2016
© Афармленне. ААТ «Паліграфкамбінат
імя Я. Коласа», 2019

СЛОВА СКАРЫНЫ – СПАДЧЫНА ЧАЛАВЕЦТВА

ранцыск Скарына з'яўляецца, верагодна, самым яркім і найбольш вядомым творцам беларускай культуры, здольным прадставіць яе ва ўсёй шматграннасці і паўнаце. Яго талент праяўляўся літаральна ва ўсім: беларускі і ўсходнеславянскі першадрукар, выдавец, перакладчык Бібліі на родную мову, пісьменнік, філосаф-гуманіст, тэолаг, вучоны, лекар, батанік, грамадскі дзеяч, прадпрымальнік...

Нашаму сучасніку складана нават уявіць, якім чынам гэтая абсалютна розныя іпастасі спалучаліся ў асобе аднаго чалавека. Як у часы Скарыны, гэтак і сёння наяўнасць такога шматбаковага таленту з'яўлялася вялікай рэдкасцю. Аднак, верагодна, толькі дзякуючы сваім надзвычайным здольнасцям Францыск Скарына здзейсніў сапраўдную культурную рэвалюцыю, адкрыў перад нашымі продкамі прастору новых магчымасцей і шляхоў далейшага развіцця, ні многа ні мала – змяніў увесь сусвет беларусаў.

Францыск Скарына першым з усходніх славян выдаў кнігу друкарскім спосабам і зрабіў кніжнае слова (а праз яго і ўсе веды чалавецтва) даступным для «людз паспалітага», гэта значыць для ўсіх і для кожнага. Гэтым самым была адкрыта новая эпоха ў культурным развіцці нашага наро-

да. Менавіта таму беларускага першадрукара называюць сапраўдным волатам эпохі Адраджэння.

Многія факты з жыцця і творчай дзейнасці славу-тага асветніка застаюцца дагэтуль нявысветленымі і выклікаюць сапраўдныя спрэчкі і дэбаты ў навуковых колах. Нават самыя важныя падзеі – даты нараджэння і смерці Францыска Скарыны – усё яшчэ дакладна не вызначаны.

Вядома, што будучы асветнік нарадзіўся каля 1490 г. у старажытным беларускім горадзе Полацку – месце з даўнімі культурнымі традыцыямі, развітой гаспадаркай і прававой сістэмай.

Першапачатковую адукацыю Францыск атрымаў у доме бацькоў. Мову тагачаснай навукі – латынь – ён засвойваў, хутчэй за ўсё, у школе пры бернардзінскім манастыры ў Полацку, а ўдасканальваў пазней у сталіцы Вялікага Княства Літоўскага, Рускага і Жамойцкага – Вільні. У 1504 г. прага да ведаў прывяла маладога палачаніна ў Кракаўскі ўніверсітэт, які быў заснаваны яшчэ ў XIV ст. і ўжо паспеў займець статус аднаго з важнейшых інтэлектуальных асяродкаў тагачаснай Еўропы. Менавіта тут Францыск Скарына атрымаў універсальную адукацыю на аддзяленні вольных мастацтваў, або, як іх яшчэ называлі, вызваленых навук. Аснову навучальнага курса складалі два цыклы: «трывіум», які ўключаў граматыку, рыторыку і дыялектыку, і «квадрыум», што складаўся з арыфметыкі, геаметрыі, астраноміі і музыкі. У 1506 г. Францыск Скарына паспяхова завяршыў поўны курс навучання, атрымаўшы ступень бакалаўра. Такая адукацыя адкрывала перад студэнтамі шырокі круггляд і магчы-

масць удасканалення сваіх ведаў у самых розных сферах прафесійнай творчасці. У далейшым у сваёй выдавецкай і асветніцкай працы Скарына ўспрымаў названыя «свольных мастацтваў» у якасці асновы для навучання і выхавання сваіх суайчыннікаў.

Малады палачанін вырашыў не спыняцца на дасягнутым і прадоўжыў сваю адукацыю, атрымаўшы ў хуткім часе ступень магістра вызваленых навук, што не толькі адкрывала перад ім шырокія магчымасці для працы на радзіме, але і рабіла яго жаданым госцем у большасці краін свету. У той жа час для прафесійнага самаўдасканалення заставалася яшчэ адна прыступка – найвышэйшая навуковая ступень – ступень доктара навук. Але і гэта вяршыня не стала недасяжнай для нашага знакамітага суайчынніка. У 1517 г. ён бліскуча вытрымаў экзамен на ступень доктара медыцыны ў праслаўленым Падуанскім універсітэце: на працягу двух дзён у дыспутах з выдатнымі вучонымі ён абараняў свае навуковыя тэзісы, а 9 лістапада 1517 г. у біскупскім палацы ў прысутнасці вядомых вучоных, грамадскіх і царкоўных асоб Падуі Скарына быў абвешчаны доктарам медыцыны. Гэта была знамянальная падзея не толькі ў яго жыцці, але і ў гісторыі беларускай культуры: сын полацкага купца пераканаўча даказаў, што здольнасці і прызванне важнейшыя за арыстакратычнае паходжанне. Больш таго, малады вучоны, што прыехаў у Італію з далёкага Полацка, гэтак уразіў мясцовых інтэлектуалаў, што яго партрэт быў змешчаны ў зале славы Падуанскага ўніверсітэта сярод сарака найбольш вядомых выпускнікоў. Прычым партрэт беларуса быў змешчаны ў гэтай зале другім – адразу пасля партрэта Галілеа Галілея.

Наступныя гады творчай дзейнасці Францыска Скарыны былі, безумоўна, звязаны з падрыхтоўкай самай важнай справы яго жыцця – выданнем кніг Бібліі для сваіх суайчыннікаў. Гэта місія вымала вырашэння некалькіх задач: падрыхтоўкі перакладу Святога Пісання на родную мову, напісання тлумачэнняў і каментарыяў да біблейскіх кніг, вызначэння месца друкавання і друкарні, пошуку фінансаў для ажыццяўлення пастаўленай мэты. Найбольшых намаганняў патрабавала падрыхтоўка перакладу і тлумачэнняў да кніг Бібліі. Гэта была, з аднаго боку, вельмі адказная, а з іншага – новая і няпростая праца. Узяць на сябе адказнасць за аналіз, пераклад і каментаванне Святога Пісання мог далёка не кожны нават самы адукаваны чалавек. На радзіме Скарыны на такі крок не рашаліся нават прадстаўнікі царкоўнай іерархіі. Звычайна ў выглядзе рукапісаў пашыраліся толькі кнігі, прызначаныя для набажэнства (літургічныя кнігі), у той час як кнігі Бібліі (і асабліва Старога Запавету) амаль ніколі нават не перапісваліся ў рукапісным выглядзе, бо гэта праца патрабавала вельмі добрай багаслоўскай падрыхтоўкі. Запланаваная беларускім асветнікам работа не магла не ўражваць сучаснікаў: ён меў намер не толькі самастойна перакласці вельмі складаныя для разумення тэксты Кнігі Кніг на родную мову і тым самым зрабіць іх даступнымі для разумення шырокім колам насельніцтва, але таксама патлумачыць значэнне кожнай з кніг, пракаментавачь складаныя для разумення эпізоды, ідэі і паняцці. Усё гэта было нечуванай навіной.

Больш таго, асветнік з Полацка не пайшоў шляхам перапісвання кніг Бібліі ў адзінкавых асобніках для царкоўнага ўжытку, як гэта бывала раней. Ён абраў іншы

шлях — дзякуючы перакладу Святога Пісання на родную мову і тыражаванню кніг друкарскім спосабам ён здолеў данесці Слова Божае і мудрасць многіх пакаленняў чалавецтва да самых шырокіх колаў насельніцтва — шляхты і мяшчан, духавенства і свецкіх асоб, людзей розных паводле свайго этнічнага і сацыяльнага паходжання, да-статку, месца жыхарства, прафесіі і г. д.

Для здзяйснення сваіх планаў беларускі вучоны абраў Прагу, якая на той час славілася высокім узроўнем развіцця культуры і дзе ўжо існавалі ўласныя традыцыйныя кнігадрукаванні. У 1517 г. ён апублікаваў тут адразу чатыры кнігі Старога Запавету, а на працягу наступных двух гадоў — яшчэ не менш за дзевятнаццаць. Можна лічыць даволі абгрунтаваным меркаванне, што Францыск Скарына паспеў выдаць у Празе ўсе кнігі Старога Запавету, аднак некаторыя з іх не захаваліся да нашага часу.

Надзвычай актыўная выдавецкая дзейнасць нашага земляка на працягу кароткага храналагічнага перыяду можа сведчыць пра тое, што ёй папярэднічала працяглая праца над перакладам кніг Бібліі, якая пачалася задоўга да выхаду кніг з друку. Верагодна, гэта адбылося адразу пасля заканчэння Скарынам Кракаўскага ўніверсітэта ці пасля атрымання ступені доктара медыцыны.

Безумоўна, працуючы над перакладам Кнігі Кніг, кожнае слова і фраза ў якой маюць глыбокі сэнс і безліч вельмі важных адценняў, беларускі першадрукар карыстаўся не толькі класічнымі тэкстамі на старажытных мовах (грэчаскай, лацінскай, іўрыце), але і першымі перакладамі Бібліі на жывыя еўрапейскія мовы, якія ў той час якраз пачалі з'яўляцца. Сярод іх, як лічыцца, найбольшы ўплыў на пераклад Францыска Скарыны зрабіла чэшскае выданне

Бібліі, здзейсненае ў Венецыі ў 1506 г. Тым самым забяспечвалася спалучэнне агульнаеўрапейскіх хрысціянскіх традыцый і традыцый славянскага свету.

Каб зрабіць друкаваную кнігу яшчэ больш блізкай для сваіх суайчыннікаў, Францыск Скарына ў 1520–1521 гг. вярнуўся на радзіму і пасяліўся ў сталічнай Вільні. Тут, у доме «найстаршага бурмістра» горада (кіраўніка магістрата) Якуба Бабіча, ён заснаваў уласную друкарню, якая стала першай падобнай установай у Вялікім Княстве Літоўскім. У гэтай друкарні пабачылі свет знакамітыя «Малая падарожная кніжка» (каля 1522 г.) і «Апостал» (у 1525 г.). Абодва выданні мелі характар зборнікаў, якія ўключалі тэксты рэлігійнага, навучальнага і асветніцкага характару. Так, у склад «Малой падарожнай кніжкі» ўвайшлі Псалтыр, Часасловец, шматлікія акафісты і каноны, а таксама так званы Саборнік. Невялікі памер выдання зрабіў яго зручным для выкарыстання не толькі прадстаўнікамі духавенства падчас набажэнства ці ў манастырскіх бібліятэках, але таксама і для чытання свецкімі людзьмі дома ці ў дарозе. У склад «Апостала» ўвайшлі кнігі Новага Запавету, якія былі вельмі запатрабаванымі ў тагачасным беларускім грамадстве і актыўна выкарыстоўваліся падчас набажэнства.

«Апостал» стаў апошняй кнігай, выпушчанай беларускім першадрукаром. Магчыма, Францыск Скарына меў планы працягнуць выдавецкую дзейнасць на радзіме. Даследчыкі выказваюць меркаванне, што ён мог быць адным з асноўных складальнікаў і патэнцыйным выдаўцом першага Статута Вялікага Княства Літоўскага (1529 г.). Апошнія гады дзейнасці першадрукара на роднай зямлі звязаны з імкненнем завязаць больш цесныя кантакты

і сувязі з замежнымі краінамі. У сярэдзіне 1520-х гг. ён, як мяркуецца, наведаў адзін з галоўных цэнтраў еўрапейскай Рэфармацыі – горад Вітэнберг. Там ён мог сустрэцца з ідэолагам нямецкага рэфармацыйнага руху Марцінам Лютэрам. У канцы 1520-х – пачатку 1530-х гг. ён мог наведаць Маскву з мэтай продажу сваіх выданняў. Было ў гісторыі падарожжаў Францыска Скарыны яшчэ і наведванне ў 1530 г. Кёнігсберга (сучасны Калінінград), адкуль ён прывёз на радзіму двух майстроў – урача і друкара, якія мусілі дапамагаць яму ў рэалізацыі новых задум.

Аднак спраўдзіцца тым задумам не было наканавана: у сярэдзіне 1530-х гг. асветнік канчаткова выехаў за мяжу і пасяліўся ў добра яму знаёмай Празе. Прычын для такога рашэння магло быць шмат: на той час памерлі асноўныя мецэнаты і апекуны Скарыны, ён быў уцягнуты ў судовыя спрэчкі з-за маёмасці брата і жонкі, нарасталі процістаянне каталіцкага і праваслаўнага духавенства яго друкарскай і асветніцкай дзейнасці, у 1530 г. у Вільні адбыўся вялікі пажар, а годам пазней – страшэнная эпідэмія.

У Празе яго талент і веды былі выкарыстаны чэшскім каралём Фердынандам I, які запрасіў Францыска Скарыну для працы ў якасці каралеўскага медыка і садоўніка ў нядаўна адкрытым батанічным садзе. Менавіта ў Празе прайшлі апошнія гады асветніка. Тут ён і памёр. Адбылося гэта не пазней за 29 студзеня 1552 г., пра што сведчыць каралеўская грамата сыну Францыска Скарыны Сімяону.

Сімяон Скарына атрымаў пасля бацькі багатую спадчыну, у тым ліку кнігі і пазыковыя абавязацельствы. Але духоўная спадчына першадрукара – большая і значная – засталася ўсяму беларускаму народу. Самае каштоўнае

з усяго, што пакінуў нашчадкам Францыск Скарына, — гэта мудрасць яго пасланняў і казанняў, якая засталася на старонках кожнай выдадзенай ім кнігі ў выглядзе аўтарскіх прадмоў. Друкаванае слова Скарыны было прызначана не толькі для інфармавання насельніцтва ці ўжыткавага выкарыстання ў хрысціянскіх храмах, але найперш для фарміравання сапраўднага грамадзяніна сваёй дзяржавы, адукаванага і добра выхаванага.

Шматлікія прадмовы і пасляслоўі беларускага асветніка маюць відавочны асветніцкі, пазнавальны, навучальны, філасофскі і маральна-выхаваўчы кантэкст. Апрача непасрэдных звестак пра тых ці іншых біблейскіх персанажаў, пра асноўныя падзеі з хрысціянскага мінулага ў іх можна знайсці настаўленні асветніка, парады і падказкі адносна таго, да якога ідэалу сапраўднага чалавека неабходна рухацца.

Прынцыпова важна, што для Скарыны вобраз паўнацэннага грамадзяніна непаруйна звязаны з наяўнасцю патрыятычнага пачуцця, любові да роднай зямлі. Найбольш ярка і пераканаўча гэта думка ўвасобілася ў прадмове беларускага творцы да «Кнігі Юдзіф». У ёй пісьменнік параўноўвае чалавека з іншымі жывымі істотамі і на аснове гэтага параўнання сведчыць пра агульную для іх любоў да роднага куточка зямлі, дзе яны нарадзіліся і ўзгаданы. Тым самым Францыск Скарына даказвае яшчэ адну важную для свайго часу ісціну: ён сцвярджае права грамадзян розных краін ганарыцца сваёй Айчынай і любіць яе, выступае за роўнасць усіх народаў між сабою і за каштоўнасць кожнага з іх паасобку. Выконваючы свой заповіт, слаўны палачанін у кожнай са сваіх кніг абавязкова падкрэсліваў уласнае пахо-

джанне і з нязменнай павагай да роднага месца пазначаў, што кніга «выкладзена доктарам Францыскам Скарынам са слаўнага горада Полацка».

Інтэлектуальны пасыл нашага першадрукара быў скіраваны на ўсе саслоіі беларускага грамадства XVI ст. І пры ўсім гэтым выказаныя асветнікам погляды і думкі застаюцца надзвычай актуальнымі і важнымі нават сёння – праз 500 гадоў. Больш за тое, некаторыя думкі Скарыны здолелі зацікавіць і прывабіць многіх інтэлектуалаў па ўсім свеце, дзякуючы чаму з’явіўся шэраг перайманняў і перакладаў на самыя розныя мовы свету. Асаблівай увагі замежных творцаў заслужылі яго патрыятычныя выказванні, адлюстраваныя ў прадмове да «Кнігі Юдзіф». Сабраныя ў дадзеным выданні пераклады слоў беларускага асветніка на розныя мовы свету пераканаўча сведчаць пра сілу яго слова, падкрэсліваюць спрадвечную знітаванасць культурнага жыцця нашых краін.

Усё гэта дазваляе ўпэўнена казаць пра агульнасусветны характар творчасці Францыска Скарыны і пра яго ролю ва ўваходжанні айчынай культуры ў агульначалавечы культурны працэс. А па-мастацку выказаныя ім словы пра любоў да Айчыны павінны стаць духоўным заповітам і для нашчадкаў Скарыны, і для ўсёй чалавечай супольнасці.

Алесь Суша

КНИГИ ЧЕТВЕРТЫЙ

Доконлаветсѣ вѣторѣ члѣстѣ Книгѣ, Зовемыхъ
ѡеверѣ Малахѣмъ • Порѣскѣиже нарецаютсѣ Четъ
вѣртын Книги Царѣвъ • Быложены Докторомъ
францискѣмъ Бкоринѣю Изъслаенаго града Полоцка
Нарѣскѣи Нѣзыкѣ • Напрѣдѣ богѣ вѣтроици ѣдино
мѣ • Нѣго прѣчистѣи Матѣри Дѣвѣицѣи Млѣрии Коѣ
ти • Нѣлюдѣмъ посполнтѣмъ кѣдобромѣ наѣчению •

И тако доконаны сѣ снѣ Четыре Книги Царѣ
ѣвъ • Нѣже пишѣтъ ѠЦарѣхъ Ѣрѣсалимскѣхъ:
НѣѠЦарѣхъ Самарѣиискѣхъ • Повѣлѣниѣмъ Нѣпра
цею • Тогоже Ѡченѣаго Нѣмѣла франциска Бкоринѣи
Влѣкаѣрскѣи наѣкахъ докторѣ • Ѡбѣликомъ Бтарѣмъ
местѣ Прѣзскомъ • Подѣлетѣ воплощенѣи слова
бѣжи • Тысеца Пѣтѣсотѣ НѣѠсѣмѣнаѣдѣсетѣ •

Нѣсеца Явѣгѣста •

Дѣна Дѣсѣтого •

Тѣѡ Фѣѡ Харѣтѣлѣ •

Ѣ

Г

~ ~ ~

Л

Н

Іѡаннѣ вдовца ꙗсече главѣ Ѡлофернѣ воєводе ⁘

Книги Іѡаннѣ вдовици починя
 ѡтбѣны. зѡползны выложены
 нѣрѣкниі ѡзыкъ докторомъ
 францискѣ скоринноѣ, ѡзбѣ
 вѣаго грядѣ полощѣа. нѣшрѣа богъ ко
 чти, ѡлѣаеа посполитѣ князѣениѣ ⁘

ЖНИГ

РЕДОБЛОНІЕ ДОКТОРЯ ФРАНЦ
ЦИСКА СКОРИНЫ, СПОЛОЦЬКА
ВЪКНИГН ИОАННА ВЛОВИЦН :-

БЫТІ І

Ярѣво Ясиѣское почало мѣсть Ѡбел
Царь сына Немрофа скоро по потоке Ѡнѣ
же почалъ снѣнъ быти наземли • Беловъ
пакъ сынъ Ниноѣ поставнаѣ ѣсть градъ
и назвалъ и именемъ своимъ Нинев • В томъ градѣ
Царѣвоали суть тридесеть и сѣдмъ Царенъ летъ ты
сечу и триста даже до Царя Сардона пала • Егоже
убилъ Ярѣва воевода Индійский • И пресели Царѣво
то въ Мѣды • Я такъ пребыло ѣсть до Царя Царя
Перскаго • Онъ же к тому имѣше Царѣво Вавилонское
Даніилъ • Онъ же царинъ Царь даждъ его оубилъ былъ предъ
тымъ Балтизаръ Царь Вавилонскаго иже въ шестъ
и Царѣвъ кѣ тыи Поцари Навходносоре плениешемъ Ерѣсали
и Ивелехию Царя Іюдина • Тонъ Царъ лета перваго
Ерѣсали Царѣва своего выпустилъ ѣсть Мѣды изъ пленени
Ерѣми кѣ Вавилонскаго • Посѣдмидесяти летехъ по проро
ству Ерѣмийну • И повелѣлъ имъ ити въ Ерѣсали
И ставити храмъ гдѣнь • Неси сосуды Церковны

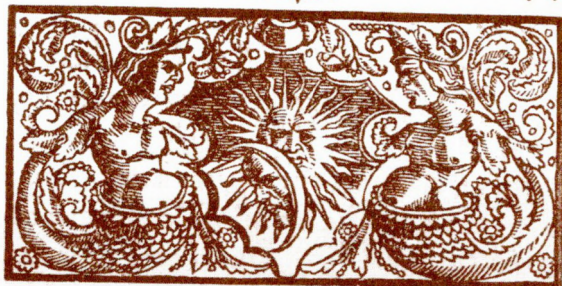
Еже былъ побѣдѣ Навходносоръ Царь Вавилоу Бало
 моноу ѡмъ вернулъ • Посмерти пакъ Цирове Цар
 ствовалъ естъ Камвизен сынъ его, того ставачи
 нацартво прозванъ сѣтъ Навходносоромъ, той захотѣл
 не токмо Царемъ быти но и богомъ • Якоже пишетъ
 ѡ немъ во книзе снѣ, И даа тоѣ речи послаа естъ
 зъвоискомъ Ѡлоферна воеводу своего, ябы подѣлѣ
 вси земли подъ властью его • Еврей пакъ етому не
 хотачи послухати спротивишесѣ ему • И тако Ѡло
 фернъ ешеа въземаю ихъ ѡблагже наипервей градъ Бе
 дулию • И сего града вышедши жена едовница имене
 Иудифъ, ѡ немъ же называється Книга снѣ, ѡ семъ
 главѣ Ѡлоферноеу, И збави людеи Израилевыхъ ѡрѣ
 ку его • Я даа того Царь Навходносоръ или Кам
 визенъ, его же Ездѣра называється во книгахъ своѣхъ яръ
 такъ сѣрѣсѣ • Заповѣдалъ еверѣомъ ябы не бѣдоуа Ездѣра
 ли храмъ гдѣни въ ерусалиме • Я того делало пре
 роженнѣмъ нашего спасителю Ісѣ Хрѣта и зпречи
 стоѣ богородици дѣвци Марии • Дѣтъ пѣтъ сотъ
 триста и девѣтъ • Потомъ на вселенскомъ соборѣ
 вѣнникии свѣтлыми ѡмъ дозволена намъ снѣ Книга
 Иудифъ чести, кнашему набоученію • Я быхомъ ико

КНИГИ

Зерцало Жену сию преславу преочима имеюще
добрыхъ делехъ и любви шчины не толико жены но
имужу наследовали, и всякого тужанна и скръбевъ
для посполитого доброго и для шчины своей не люто
ели • Понеже шприроженна Звери ходящие въ пу
стыни знаютъ имы своя • Птици летящие повозъ
духъ ведють гнезда своя • Рыбы плавающие помо
рю и верекхъ чютьъ выры своя • Пчелы и тымъ подо
бна боронятъ ульевъ своихъ • Такожъ и люди и где
зродилиа ибскоумлены суть побозе ктому месту ве
ликую ласку имають • Протожъ и сии едоуца иб
ди для места роженна своего, выдала естъ жи
вотъ свой на безпеченство, Но гдъ богъ для добро
го умыслу ея помогъ ей, и ко непобедимого шлюден
побдила • Потреба теже ведати иже сии Кни
га ибди ико Книга Лавиала пророка и Книги Езъ
дры Еврейскими словами, Но Халдейскимъ язы
комъ и ипсеемъ шлетописцевъ написана естъ •

Конць Предъ словилъ •

Ночиняется книга ѡ жене ИѢДИНѢ,
ѣже ѡбеще глаголюще ѡлофернови, воѣводе
набходнягора царя вавилонскаго. ИЗЪЯВИ
ЛЮДЕИ ИЗРАИЛЕВЫХЪ. ЯИИНАТЬ ГЛАГОЛѢ СІ:

ГЛАГОЛѢ А:

Ноцного Царя вавилонскаго поразила еси Набходно
горъ Царь вавилонский. И потомъ послаа послы коимъ
народъ, ябы служили ему и нехотеху учинити того:

Ръфлѣатъ Царь медийский подбѣла былъ
многихъ языки подъ свою власть. И тои по
ставилъ градъ вельми крепкий, и назвалъ
и Егелданисъ. Ѡ каменѣ грановитого и
тесаного поделалъ мѣры града того, и хже

КНИГИ

Зерцало Жёнъ сию преславу ю предочиша именующе
вдохрыхъ делехъ илюбви шчины не только жены но
и мужи наследовали, и великого тружаниа искарковъ
для посполитаго добра и для шчины своей не люто
вѣли • Понеже шприрожения Звери ходящия въ пу
стыни знаятъ имы свои • Птицы летящия позозъ
духъ ведяють гнезда свои • Рыбы плавающия помо
рю и речикахъ чують веры свои • Пчелы и тимъ подо
бнаа боронятъ бльевъ своихъ • Такожь и люди и где
зродилиа ибскоумлены суть покое ктому месту ве
ликую ласку имають • Протожь исиа вдовица И
сидѣ для места роженна своего, выдала естъ жи
вотъ свой на безпеченство, Но гдѣ богъ для добро
то бмыслу ея помогъ ей, ико непобедимаго шлюди
побѣдила • Потреба теже ведати иже сиа Кни
га Исидѣ ико Книга Даниила прѣрока И книги Езъ
дры Еврейскими словами, Но Халдѣйскимъ язы
комъ иаипервей шлетописцевъ написана естъ •

Конѣцъ Предъслова •

Старабеларуская мова

Понеже

от прирожения звери, ходящая в пустыни,
знають ямы своя,
птици, летающие по въздуху,
ведають гнезда своя;
рибы, плывающие по морю и в реках,
чуют виры своя;
пчелы и тым подобная боронять ульев своих,
тако ж и люди,
и где зродилися
и ускормлены суть по бозе,
к тому месту великую ласку имають.

Беларуская мова

Як звяры,
што блукаюць у пушчы,
ад нараджэння
ведаюць сховы свае,
як птушкі,
што лётаюць у паветры,
помняць
гнёзды свае,
як рыбы,
што плаваюць у моры і ў рэках,
чуюць
віры свае
і як пчолы
бароняць вуллі свае —
гэтак і людзі
да месца, дзе нарадзіліся
і ўзгадаваны ў Бозе,
вялікую ласку маюць.

Пераклад на беларускую мову Алеся Разанава

Беларуская мова

Ад нараджэньня зьвяры, што ў
нетрах блукаюць, —
ведаюць ямы свае!
Птушкі, паветра сьвідруючы, —
гнёзды свае не губляюць!
Рыбы ў морах бурлівых —
чуюць свой вір без памылкі!
Пчолы і іншая жыўнасьць —
вульлі бароняць заўжды!
Гэтак і людзі: дзе нарадзіла іх маці,
на шчасьце ўскарміўшы, —
Ласку да месца таго
берагуць заўсягды!

Пераклад на беларускую мову Івана Саверчанкі

Беларуская мова

Во гэтаксама, як дзічына –
На дальні выбегла лужок,
А прызнае сваё лаўжо;
Як птушачка: з-пад аблачыны
Палі-разлогі аглядае
А ведае сваё гняздо
Ў траве высокай і густой;
Як рыбы: ў касяку гуляе,
Плыве да берага чужога,
А чуе родныя віры;
Як пчолы – у полі да пары,
А ворага ля іх парога,
Вулей баронячы, ваююць;
Таксама й людзі: да зямлі,
Дзе ўзгадаваныя былі,
Дзе Бог ім сэрцы акрыліў, –
Любоў вялікую мілуюць.

Пераклад на беларускую мову Сяргея Панізніка

Русская мова

Как звери,
что в пуще блуждают,
от рождения ведают норы свои,
как птицы,
что в небе летают,
выют и помнят гнезда свои,
как рыбы
в море и реках,
не забывают истоки свои,
как пчелы
обороняют
ульи, колоды и дупла свои,
так и люди
то место, где на свет явились и вскормлены были,
великой любовью любят.

Пераклад на рускую мову Уладзіміра Беразева

Русская мова

Изначально все звери в пустынях
Знают норы свои;
И пернатые в небе высоком
Знают гнезда свои;
Да и рыбы в морях и озерах
Все пристанища в синих глубинах
Знают тоже свои;
Даже пчелы – и те защищают
Храбро улья свои;
Так и людям
Забыть не дано
Те места, где на свет появились,
где вскормили их и растили.
К ним привязаны будут до смерти.

Переклад на рускую мову Алега Буркіна

Русская мова

По природе своей
звери, бродящие в пустынях,
знают свои норы;
птицы, летающие по воздуху,
знают гнезда свои;
рыбы, плавающие по морю и в реках,
чуют омуты свои;
пчелы и им подобные, обороняют улья свои;
так и люди
помнят те места, где появились на свет и
где были вскормлены, и питают
к ним великую привязанность.

Переклад на русскую мову Валерыя Грышкаўца

Аварская мова

Жидерго т|абиг|аталда рекъон, салул авлахъазда
сверулел
рух|-ч|аголъабазда
лъала жиде-жидерго рук|а-рахъиналъул карт|ал;
гъаваялда роржанхъулел х|анч|азда
лъала жидерго бусаби;
ральдальгун г|оразуль лъедолел ччуг|базда
лъала т|оцере жалго дунялалде рач|араб бак| киб
бугебали;
наяздагун, гъезго г|адин, жидерго маг|ишат жаниб
бугел
т|улби ц|унулезда
киданиги гъел т|улби к|очон толаро;
гъединго г|адамаздаги
рак|алдаса унаро жалго дунялалде рач|арал ва
т|оцере жалго кваназарурал бак|ал, ва гъел гъезде-
хун рухъун
рук|уна даимго
т|ей гъеч|еб т|адег|анаб асаралдалъун – ругъун-
лъиялдалъун.

Пераклад на аварскую мову Тубхат Зургалавай

Агульская мова

Чивин т|абиа|ти
жиларил руца нахширарис
йагъ|ай чипин къуйар;
гъавайилас руцайре нахштрарис
йагъ|ай чипин мугар;
г|уьлариккна нец|варикк ккеруцайре
балугъарис хум хъартайдаъ
чивин уламар;
варвари, гурина ухшарари гуландава
чивин бинавур;
гъетиштти инсанарира
ирк|вал фацай чав дуьйайил йаратмиш хъуна
лекул хъе мукъар, гъете мукъарил але ирк|вар.

Пераклад на агульскую мову Замира Тарланова

Азербайджанская мова

Səhranın sərgərdan vəhşi heyvanı
Doğma kahasını yaxşı tanıyır;
O uca göylərin azad sakini
Quşlar da yuvasının yolunu sapmır;
Çaylarda göllərdə üzən balıqlar
Öz məskənlərinə sadıqdır hər vaxt;
Arılar və bax arıkimilər
Doğma yuvasını qoruyur sərvaxt;
İnsan da belədir yurd-yuvasını
Dünyaya göz açıb pərvazlandığı
Canıyla, qanıyla bağlı olduğu
Doğma el-obasını unutmur heç vaxt.

Переклад на азербайджанскую мову Чынгіза Алі аглу

Арабская мова

داليملا دعب رشع سداسلا نرقلا اني روكس كسي سنارف
ةيبرعلا ةغللاب ةمجرتل
رحج ناكم فرعي ةباغلا يف ناوي ح لك ةرطفلاب
اهشاشعأ فرعت ءاولا يف ريظت يتلا رويطل او
يف هقمعب رعشي راهنأل او راحبلا يف حباسلا كمسلا
ءامل
هتيلخن ع عفادي هباشامو لحنلا
رشبلا كلذكو
ةايحلل اهيف او ءاج يتلا نكامأل اوركذتي
نكامأل كلتب ريبيك طابتراب نورعشي و اوبرت نيأو

Пераклад на арабскую мову Абдулязиза Абдулькасэма Ваяджи

Армянская мова

Ինչպես գազանները,
որ թափառում են թավուտներում,
լավ գիտեն իրենց թաքստոցները
ծննդայան պահից,
ինչպես թռչունները,
որ ճախրում են օդում,
հիշում են
իրենց բները,
ինչպես ձկները
ջրերում լողացող,
ներգգայում են
ակունքներն իրենց
և ինչպես մեղուները,
որ պաշտպանում են փեթակները,
աղնպես էլ մարդիկ՝
ծննդավայրի ու Աստծո հանդեպ
անհուն սեր, հավատ ու լույս են
պահպանում:

Ռուսերենից թարգմանեց
Էդվարդ Միլիտոնյանը

Пераклад на армянскую мову Эдварда Мілітаняна

Армянская мова

Ըստ իրենց բնույթի՝
անապատում թափառող գազանները
գիտեն իրենց բները,
օդում ճախրող թռչունները
ճանաչում են իրենց բները,
ծովերով և գետերով լողացող ձկները
հիշում են իրենց ակունքները,
մեղուներն ու իրենց նմանները,
որ պաշտպանում են փեթակներն իրենց,
չեն մոռանում դրանք,
այդպես էլ մարդիկ.
չեն մոռանում և խոր կապված են այն տեղերի
հետ,
ուր լույս աշխարհ են եկել ու սնուցվել:

Переклад на армянскую мову Арменуї Сісян

Балгарская мова

Тъй както зверовете,
що бродят в гъсталаците,
и знаят си леговищата
по рождение;
тъй както птиците,
що хвъркат в небесата
познават
си гнездата;
тъй както рибите,
що плуват
из морета и реки
усещат де е изворът,
и тъй както пчелите
си задят кошера –
ей тъй и хората
към родното си място,
където Бога са познали първи път
велика обич кътат.

Пераклад на балгарскую мову Бойка Ламбоўскага

Българская мова

Природата учи
звяра от пустинята къде
да се скрие в земята;
лелящите в небесата птици
помнят гнездата си;
рибите, плаващи в морето и реките,
помнят от къде са;
пчелите и други като тях бранят кошерите
и не ги забравят;
така и хората
помнят местата, където са родени
и закърмени, и са
вечно привързани към тях.

Пераклад на българскую мову Панка Анчава

Балкарская мова

Къумлада жашагъан
Жаныуарла биледиле
Чыкъгъан тешиклерин;
Кёкде учхан къанатлыла
Биледиле ёсген уяларын;
Тенгизледе, черекледе жюзген
Чабакъла да тутадыла
Эслеринде тагы суучукъларын;
Батманларын къоруулай,
Бал чибинле, къумурсхала да
Сау къадар унутмайдыла
Жаратылгъан жерчиклерин;
Адамла да алайдыла,
Эслеринде тутадыла
Туз-дам табып ёсген
Туугъан журтларын,
Анга уллу хурме тэте,
Аны бла байлайдыла
Кеслерини къадарларын.

Пераклад на балкарскую мову Аскера Дадуева

Бурацкая мова

Өөрфнхи байгалиида
Амитад, сүл губи соогур махадаг,
Өөрын эшэнүүд мэдэжэ;
Шүбүүд, агаар соо ниидэдэг,
Өөрын уурханууд мэдэжэ;
Загаханууд, далай болон мүрэн соогур тамар-
даг,
Өөрын эхин ханажа;
Зүгынүүд болон иимэ тэдээндэ, өөрын зүргын
гэр хамгаалдаг,
Энээхэн мартажагүй;
Мүн баһа хүнүүд
Тэрэ хууринууд ханажа, хана түрээ, хана ургаа,
Болон тэрэ хууринуудта ехэ бэээ үгэнги байха.

Пераклад на бурацкую мову Тамира Бары-Хана

Верхнелужыцкая мова

Kaž zwěrjata,
kiž brodža w lěsach,
z narodženja,
znaja wućeki swoje
kaž ptački,
kiž lětaja po powětrě,
pomnja
hnězda swoje,
kaž ryby,
kiž płuwaja w morju a rěkach,
čujo
žórła swoje
tež kaž pčoły
škitajo kołče swoje
tak kaž ludźo
na městnach narodženja
we wěrje do Boha
a wulkeje lubosće.

Пераклад на верхнелужыцкую мову Бено Будафа

V'etnamская мова

Lang thang trong hoang mạc
Theo bản năng của mình
Thú biết hang mình ở,
Lượn bay khắp đây đó
Chim biết tổ mình nương,
Cá bơi nơi biển, sông
Nhớ ngọn nguồn mạch nước,
Ong, cùng muôn loài khác,
Bảo vệ tổ của đàn,
Và con người không quên
Nơi mình đã sinh trưởng,
Nơi mình được nuôi dưỡng....
Gắn bó hơn keo sơn.

Пераклад на в'етнамскую мову Тхуй Таанга

Даргінская мова

Авлахъ бедсадбирхъути дуг|ла жанивартани
чула т|ярхъуби дала;
гъаваличир гъайбатли урцути арцантани
чула пукънира дала;
урхъназир ва х|урк|базир курт|дик|ули дашути
сак|убти бялихъуна
сари дак|удиубти шинна бех|бихъудлumi
гъеч сеналра хъумх|ерту;
чула хъулри датахъес, халаси жигарличил
чедулхъути мирхъани
илдира гъеч хъумх|ерту;
илкъяйда инсантара
диги ва карц|иличил чула урк|базир дих|у
саби араак|убли
нешла ниъра дерхъибти
мер-муса саламатти.

Пераклад на даргінскую мову Аминат Алімханавай

Испанская мова

Tal como de nacimiento
las fieras que vagan por el desierto
sus madrigueras conocen,
las aves que vuelan por el aire
sus nidos conocen,
los peces que nadan por ríos y mares
sus corrientes sienten,
las abejas y sus semejantes
sus colmenas protegen,
así las personas
a los lugares donde nacieron
y se criaron en Dios
conservan siempre un gran afecto.

Пераклад на іспанскую мову Анхелы Эспіносы Руіс

Итальянская мова

Per loro stessa natura
le bestie che vagano per i deserti
conoscono le proprie tane;
gli uccelli che volano per il cielo
conoscono i propri nidi;
i pesci che nuotano nel mare e nei fiumi
ricordano le proprie fonti;
le api e tutti gli insetti difendono i propri alveari e non
se ne dimenticano;
così anche gli uomini ricordano quei luoghi in cui sono
nati e dove sono cresciuti,
e ad essi sono profondamente legati.

Пераклад на итальянскую мову Тамаза Вальсеры

Iŷryt

עבטה יקוח יפל
רבדמב מיטטושמה מייח ילעב
מתרועעמ נכיה מיעדוי
נניק נכיה תועדוי ריוואב תופעה מירופיצ.
מיה ימבו תורהנב מיטשה מיגד
מהלש מיימה תורוקמ תא מירכוז
הילא תורזוחו תרווכה לע תורמוש מירובד
ולדג וב מלועה לא ועיפוה וב מוקמה תא מירכוז מדאה ינב מג דך
מישיגרמו וכנוחו
מתדלוה מוקמל מיעוגעגו זע רשק.

Пераклад на iŷryt Элы Маркус

Кабардзінская мова

Дуней |эмырк|э,
Сыт хьэк|экхьэк|и
Я егъэзып|э ящ|эж;
Бзууэ
Дунейм къалъэтыхьу
Щыплъагъум
Абгъуэ езым ящ|ыж;
Псыр зи псэуп|эу
Бдзэжьей лъэпкъыгъуи,
Псыщхьэ щалъхуам мэк|уэж;
Бжьэхэми,
Ахэм я ещхь дэтхэни,
Я егъэзып|э я|эжщ;
Ц|ыхухэри ещхьши
Зи гугъу тщ|а къомым,
Адэжь шДыналъэм
Йок|уэж – хэт и лъэпкъэгъуи
Ф|эдэрэжэгъуэу
Ящымыгъупщэу ящ|эж.

Пераклад на кабардзінскую мову Хасана Тхазёйлава

Қазақская мова

Қырда жортқан мақұлық
өз апанын ұмытпас;
көкте самғап ұшқан құс
өз ұясын ұмытпас;
суда жүзген балықтар
өз бастауын ұмытпас;
ызылдаған аралар
омартасын ұмытпас;
адамдар да өзінің
туған жерін ұмытпас,
кірін жуып, кіндігін
буған жерін ұмытпас.

Пераклад на казахскую мову Улугбека Есдаўлетова

Калмыцкая мова

Йиртмжд төрснэсн авн
Өргн көдэд йовсн аңгуд
Онц ичәһән меднә;
Аһарт нисдг шовуд
Аглһ үүрән меднә;
Уснд өөмдг заһсд
Үүдсн эклцән тодлна;
Зөгмүд, болн
Зөргтә живртн,
Эврә бээрән харсцхана,
Эркн үүрән мартхш;
Өмтн бас тиим,
Өмдрлин һазран тодлна –
Хама төрскнд өссн,
Хадһлад, энүг темцнә.

*Пераклад на калмыцкую мову
Рымы Ханинавай і Эрдні Эльдышава*

Каракалтакская мова

Тэбияты солай
Шөлистанда гезиўши аңлар
Иним ҳәрўақ алжаспай табар.
Кең аспанда шарлаған куслар
Уясына қайтар ҳәрдайым.
Пал ҳәрреси гүлди излеген
Уясына оралар әлбет.
Ал адамлар
Өзи туўылып
Несийбесин шөплеген жерге
Қайтып оралады ҳәр қашан.

Пераклад на каракалтакскую мову Кенесбая Карымава

Караџинская мова

Г|алахя идябал х|ал-ч|аголъеря
Биъидя гьебеллъя индобда баган.
Биъидя шакибда-л, эртинда йдярай,
Гьошдада гьебеллъя индобда берхъуан.

Льерссалъ|и, релъалъ|и ккордобал ччуг|ял
Биъидя гьебеллъя гьингал жеб бехъоар.
Пераял биъидя, гьорда балълъомлъял,
Гъанурди ц|индя-гил, индалъ| гьеб идоар.

Гьошдада г|андилоал, минарлъер гьедол,
Рак|ўач|о биххуда жебай го-б мак|ўа,
Гъинге жебай баъуоар, къамоб хинк|агоал,
Урхъубда бик|уда, гьоб мак|ўайхъ, рак|ўа.

Пераклад на караџинскую мову Хізры Асадулаева

Карэйская мова

나면서부터
숲속을
떠도는 짐승들
저 숨을 곳을 알듯이,
하늘을 나는
새들이
제 둥지를
기억하듯이,
바다와 강을 헤엄치는
물고기들
저 태어난 곳을
느끼듯이,
또 꿀벌들이
제 집을 지키듯이,
바로 그렇게 사람들도
유달리 친밀감을 느낀다
저 태어난 곳
하느님을 알게 된 곳에.

Пераклад на карэйскую мову Кім Бен Хака

Кіргізская мова

Жаралгандан
Байыр кылып келаткан
Чер токойду,
Жырткыч айбан сыңары.
Аба жиреп,
Көктө сызган менен да,
Жанга кымбат,
Тиги турган уясы,
Канаттуу куш,
Же болбосо,
Теги кайдан,
Жери кайдан экенин
Жакшы билген сыяктуу
Деңиздеги балыктар.
Же болбосо,
Бал чогулткан
Аарылар,
Коргогондой уюгун,
Коргойт,
Сүйөт ата мекенин,
Чын дилинен,
Кудайына берилип,
Аты улук, заты улук
Адамдар.

Пераклад на кіргізскую мову Таштанбека Чакіева

Китайская мова

浪迹荒原的野兽，
天生熟知自己的洞穴；
空中飞翔的鸟，
谙悉自己的窝；
海中河中游弋的鱼，
记得自己的来源地；
保护过自己巢的蜜蜂及其同类，
从不忘记自己的家；
人也如此，
他记得自己在何处出生、
在何处养育成人，
对那里深怀博大依恋之情。

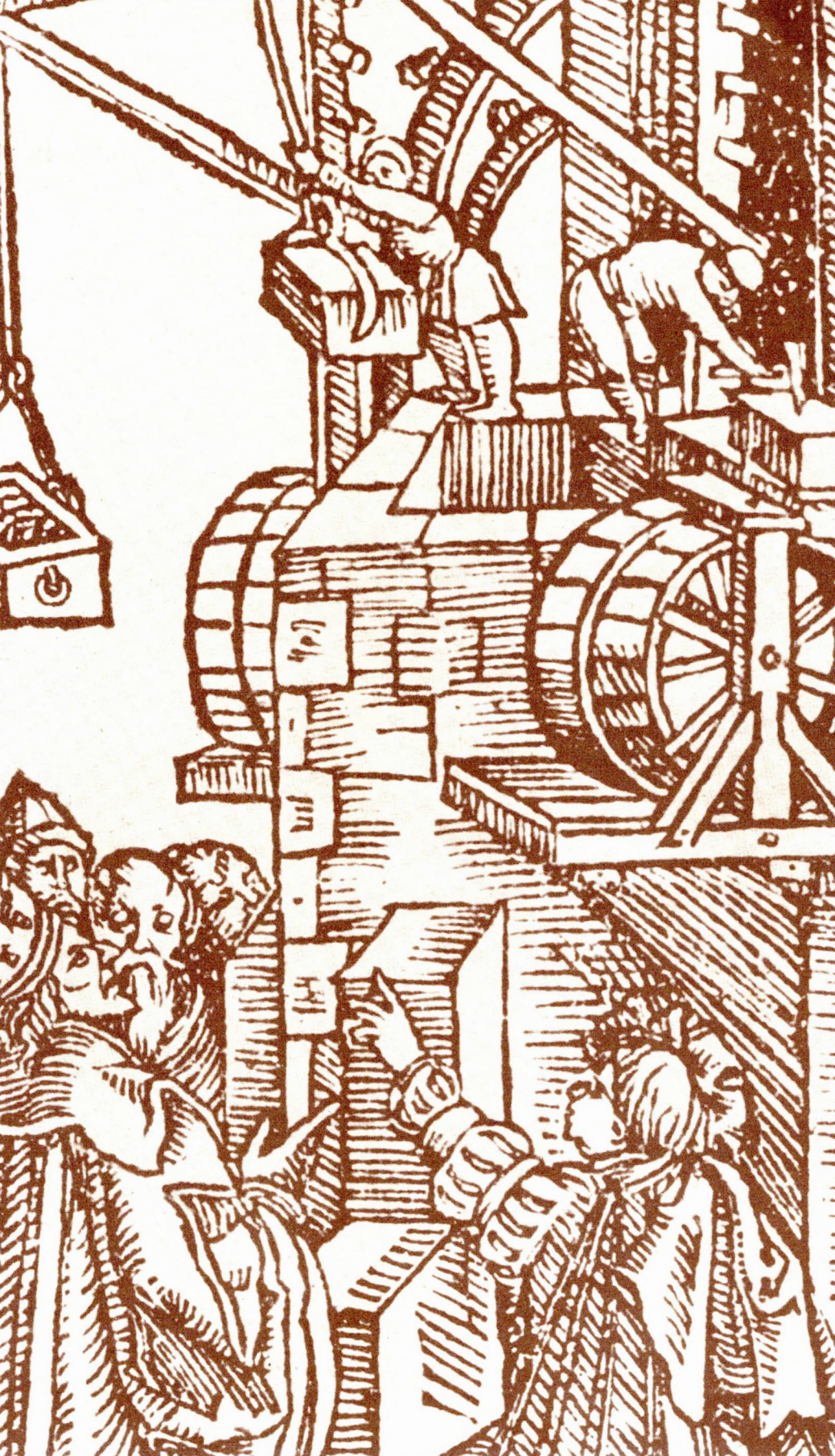
Пераклад на кітайскую мову Гаа Мана

Комі

Аслас оласногнас
лыа вывтї мунысь пемосьяс
төдöны оланінсö;
Енэжөд лöня шлывьялысь лэбачьяс
төдöны познысö;
Саридзөд да юөд уялысь черияс
оз вунөдны чужанінсö;
Мазіяс, кодьяс дорйöны ассыныс позсö,
оз вунөдны сійöс;
Сідз и йөз
төд выланыс кутöны местаяссö, кöні чужисны да
сöвмисны, и найöс
пыр кыскö сэтчö.

Пераклад на комі Аляксея Папова

Крымскататарская мова

Орманчыкъта долашкъан
Айванчыкълар тувгъан
Ювалары къайда олгъаныны
Бильгенлери киби,
Кокте учушкъан
Къушчыкълар да
Юваларына энгенлери киби,
Денъизлерде, озенлерде
Балыкълар ирмакъларгъа
Къайтып кельгенлери киби,
Балкъуртлар сепетлерни
Имае эткенлери киби,
Инсанлар да
Иман ичре буюдиги
Тувгъан межанларгъа
Джан-гонъюльден
Севги беслейлер.

Пераклад на крымскататарскую мову Сейрана Сулеймана

Крымскататарская мова

Кениш сахраларда сербест юрьген бутюн айванлар, табиат къанулы муджиби, ашагъан юваларына къайталар; авада учкъан къушлар юваларыны юксектен таныйлар; дерелер ве денъизлерде ялдагъан балыкълар тувгъан ирмакъларына даима ашыкъалар; бал къуваныны вызылдашып къоругъан балкъуртлар ве оларгъа бенъзеген дигер махлюкълар яшагъан уджейрелерини чи бир вакъыт унутмайлар; инсанлар да, кобек къаны тамгъан тувгъан топрагъына бар омюр узвий багълыгъыны ис этип яшайлар.

Пераклад на крымскататарскую мову Айишэ Кокіевай

Кумыкская мова

Табиатына гёре
къыржанлардай къыдырагъан севрюгюп,
оъзлени инлерин биле;
гъавада учагъан къушлар,
оъзлени уяларын биле;
денгизде, оъзенлерде юзеген балыкълар
эсинде сакълай башлангъан ерин;
балжибинлер ва олардай оъз маканын якълайгъан-
лар
унутмайлар оланы;
инсанлар да шолай
эсинде оъзлер тувгъан ерлер де, оъзлени оъсдюрген-
лер де
ва олагъа гъасиретли сагъынчда яшай.

Пераклад на кумыкскую мову Шэйт-Ханум Алишавай

Курдская мова

Wek heywanê hov,
ji çîr – warê xwe bûyî,
bikeve di nava daristana six jî,
wê bigere miskene xwe bivîne,
usa ji çivîkêd di hewada difirin,
cîyê hêlîna xwe zanin,
usa ji masîyed binê çem û behra,
ciqasî dur herin, ew jî cîye
xweyî miqimî zanin,
usa ji mêşêd hingiv çawa ku
pêtekê xwe dipurêzin,
dû herin jî vedigerin ser
hêlîna xwe,
bende ji ew cîyê ku
Xwede xuluqandine, bi hub
û hezkirin wî cîyî bîr nakin.

Пераклад на курдскую мову Гасанэ Хаджысулеймана

Лакская мова

Авлахърайх занайсса
жанавартралгу
дур цала нухру;
ссавруннаих лехлайсса
лелуххянтралгу
бур цала кюртти;
хъхъиривух гъузуйсса
чавахъиртталгу
дур цала тлюва;
найрдалгу шаллу дур,
чияту чялишну
дуручлачисса;
инсаннангу тач|ав
хъама къабитай
чувч|ав
буттал къаттагу,
буттал к|анугу,
нинугу, ппугу
тач|ав.

Пефаклад на лакскую мову Сугуры Увайсава

Латгальская мова

Kai zvēri,
Kas brodoj pa mežu,
sovys aleņis zyna
nu dzimšonas jau,
kai putyni, lidojūt vējā,
sovus perekļus pīmīņ,
kai zivs,
kurys jīurōs i upēs peļd,
zyna otvorus sovus,
i kai bitis,
sovus strūpus kas sorgoj –
tai pat ļauds
mīļoj vītu,
kur pasaulī laisti
i Dīva svēteibā auguši ir.

Переклад на латгальскую мову Яніны Дукулэ

Лезгінская мова

Гъайванриз,
къекъвезвай къумлухра,
т|веквенар чизва чпин;
къушари,
элкъвезвай бушлухра,
мукар сагъ хуъзва члин;
балугъри,
сирнавзавай вац|арани гъуълера,
чпин бине алудзавач рик|елай;
ч|ижери,
гъак|ни маса ничхирри,
саламатдиз хуъзва члин беракат,
яргъи югъди ийиз йигин гъерекат
инсанрини,
чеб дуъньядиз
атай чка,
ксай чка.
чпиз тухдал
фу гай чка –
и карди чун шадарзава –
хуъзва сагъдиз,
квадарзавач.

Пераклад на лезгінскую мову Зульфѣкара Кафланова

Літоўская мова

Pagal savo prigimtį
Žvėrys, klajojantys dykumose,
Žino savo olas;
Paukščiai, skraidantys ore,
Žino gūžtas savas;
Žuvis, plaukiojančios jūrose ir upėse,
Prisimena ištakas savas;
Bitės, ir į jas panašūs, saugo avilius savus,
Nepamiršta jų:
Taip ir žmonės
Prisimena tas vietas, kur išėjo į pasaulį,
Kur buvo išauginti ir jaučia
Joms didelį prieraišumą.

Пераклад на літоўскую мову Вітаўтаса Жэймантаса

Македонская мова

Во природата на сверовите кои талкаат низ пустината

Е да го познаат својот дувло

Птиците што летаат на небо го знаат своето гнездо

Рибите што пливаат во морињата и реките

Ги паметат изворите

Пчелите ја паметат кошницата своја

Па така и луѓето ги паметат местата

Каде се родени и каде раснеле

Со нив чувствуваат и дишат.

Пераклад на македонскую мову Ёвѣцы Іліча

Мангольская мова

Аглаг зэлүүдэд тэнүүчлэгч араатнууд хэвтэшээ
зөнгөөрөө мэддэг шиг

Агаар тэнгэрт дүүлэгч шувууд үүрээ зөнгөөрөө
мэддэг шиг

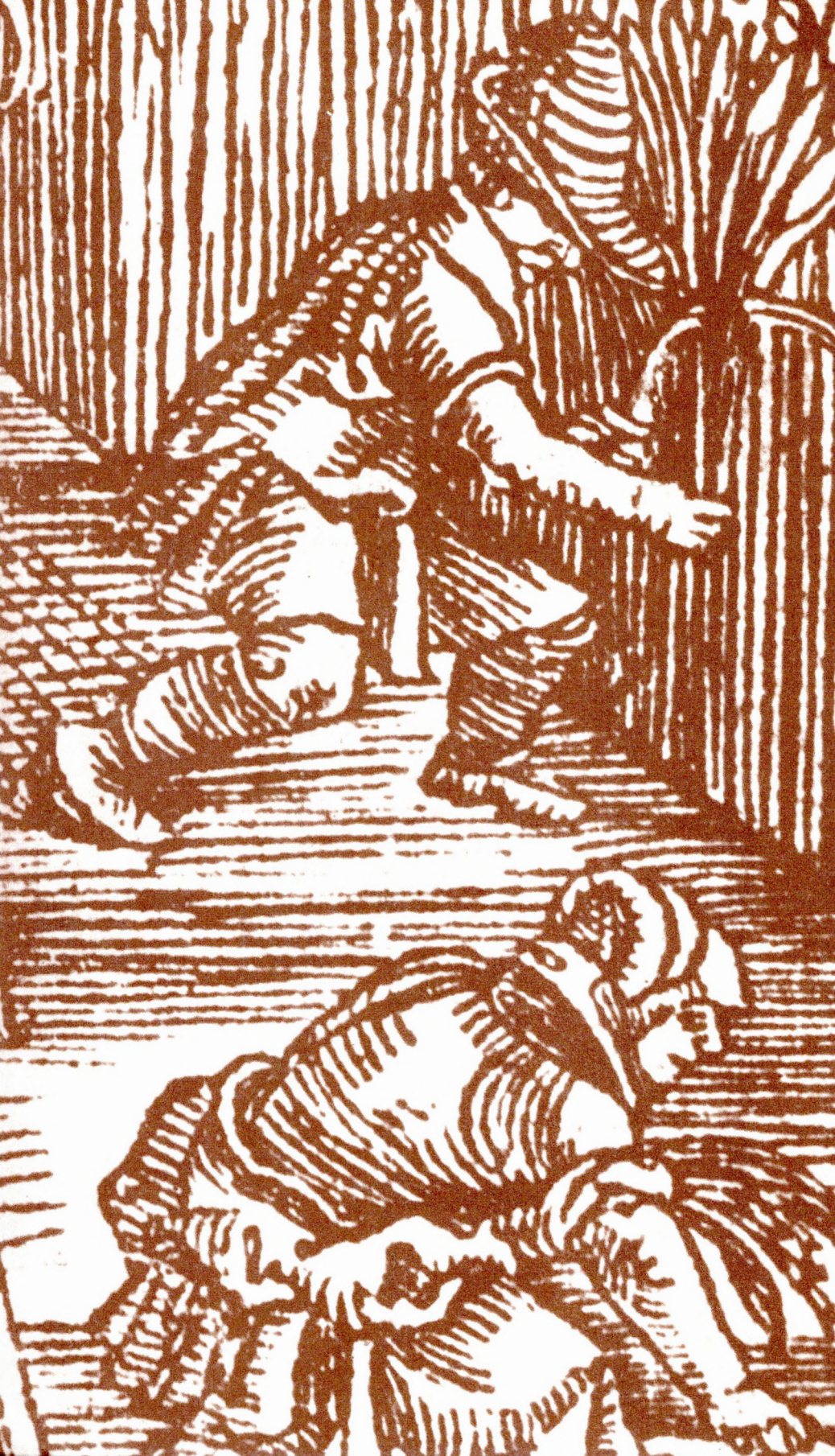
Мөрөн далайд хөвөгч загаснууд цээлээ зөнгөөрөө
ім мэдэрдэг шиг

Мөн зөгий тэргүүтнүүд сархинцагаа зөнгөөрөө
хамгаалдаг шиг

Хөрстөд мэндэлж, хөл тэнцсэн бурханаас ивээлт
нутагаа

Хүмүүн заяатнууд санагалзаж, ер бусаар хайрладаг
бүлгээ.

Пераклад на мангольскую мову Галаарыда Бадам-Ачырына

Марыйская мова

Пич ирчараште перныл коштшо янлык-влак
шке рок пыжашыштым шочынак палат;
юж толкынышто модшо кайык-влак
шке пörтылшаш пыжашыштым палат;
энер да теныз вўдысö кол-влак
энертўналтышыштым курымеш шарнат;
еш омарташтым саклыше мўкш-влак
шке омарташтым огыт мондо нигунам;
тыгак ен-влак
шке шочмо кушмо-верыштым эре шарнат,
шўм-чонышт дене пижын курымлан.

Пераклад на марыйскую мову Альбярціны Антулінай

Марыйская мова

Пүртүсын пүрымыж дене
пустыныште илыше янлык-влак
палат шке рокпörтыштым;
южышто чонештылше кайык-влак
палат шке пыжашыштым;
тенызыште да энэрлаште илыше кол-влак
шарнат шке иксаштым;
мүкш да нунын самынак омарташтым аралыше-влак
огыт мондо суртыштым;
тыгак айдеме-влакат
шарнат ош тўняш шочмо,
вийым налме верыштым да, чонышт ден кылдалтын,
пеш кугун пагалат да аклат.

Пераклад на марыйскую мову Юрия Салауёва

Нагайская мова

Оъз табиатына коъре,
кумларда кезетаган айванлар да,
оъзлерининъ инлерин биледилер;
ава бойлап ушатаган куслар да,
оъзлерининъ уяларын биледилер;
тенъиз бойында, терен йылгаларда
ялдайтаган балыклар да,
не ерден йол алувларын
оъзлерининъ анълайдылар;
оъзлерининъ уяларын саклайтаган,
балшыбынлар эм олардай баскалар да,
оларды мутпайдылар;
сондай эм инсанлар да,
оъзлерининъ дуньяга энъгенин,
не ерден азык та алганларын,
эслеринде саклайдылар,
эм оларга уыйкен суыйим,
уыйкен разылык тутадылар.

Пераклад на нагайскую мову Анварбека Култаева

Нанайская мова

Боалду балди дякасал хэм дачанку
Усэлтэсэл, хай боавани гяриханда,
Мэнэ еручии исиндагои;
Ниэчэнсэл, боава хэкпэ дэгдэчихэндэ,
урэхэмби оmoi баогои;
Согдатасал намова, мангбова онёакинда,
Мэнэ боангои баогои;
Девэнсэл, эмуту най-мат дёгби кандёи,
Боангои онгбоаси;
Хэмту дякасал най-мат
Балдихамби боаи эдечэил,
Сиами омими урэхэмби,
Улэсихэмби боангочии сирэктэку.

Пераклад на нанайскую мову Аны Ходжар

Нижнелужыцкая мова

Ako zwěřjeta,
kenž brože w gusćinje,
wót naroženja
znaju schowy swóje,
ako ptaški,
kenž lětaju w powěťšu,
dopominaju se
na gnězda swóje,
ako ryby,
kenž plěwaju w mórjach a rěkach,
cuju
žrědła swóje
a ako pcołki
zašćituju wule swóje –
tak tež luže
k městnu, žož se narožili su
a zrosćone z Bogom,
wjeliku lubosć maju.

Пераклад на ніжнелужыцкую мову Хрысціяны Пініекавай

Нямецкая мова

Die weil von Natur aus
die durch die Wüste streifenden wilden Tiere
ihre Höhlen kennen,
die in der Luft fliegenden Vögel
ihre Nester wiederfinden,
die im Meer und in den Flüssen schwimmenden Fische
ihre Strudel ausmachen,
die Bienen und ihresgleichen ihre Schlupflöcher
verteidigen, – so hegen auch die Menschen
eine große Anhänglichkeit für die Stätte,
da sie in Gott geboren und aufgezogen wurden.

*Пераклад на нямецкую мову Норберта Рандава
і Уладзіміра Чанегі*

Нямецкая мова

Wie die Tiere,
die im Dickicht herumstreifen,
von Geburt an
ihre Waldverstecke kennen,
wie die Vögel,
die durch die Lüfte fliegen
und zu ihren Nestern
zurückkommen,
wie die Fische,
die in den Meeren und Flüssen schwimmen,
ihre Quelle
wiederfinden,
und wie die Bienen,
die ihre Bienenstöcke
schützen –
so auch die Menschen,
sie empfinden eine unendliche Liebe
zu dem Ort, an welchem sie geboren
und im Glauben an Gott erzogen sind.

Пераклад на нямецкую мову Аляксандра Філюты

Нямецкая мова

Wie von Natur aus die Tiere, die in der Wüste streunen,
ihre Gruben kennen;
die Vögel, die in der Luft schweben,
ihre Nester finden;
die Fische, die im Meer und in den Flüssen schwimmen,
ihre Strudel spüren;
die Bienen und ihresgleiche
ihre Bienenstöcke beschützen;
so empfinden auch die Menschen große Liebe zum Ort,
wo sie geboren und im Glauben an Gott erzogen
wurden.

Пераклад на нямецкую мову Вікторыі Андрэевай

Нямецкая мова

Nach ihrem Wesen her,
Die Tiere, die durch die Wüsten wandern,
Kennen ihre Löcher;
Vögel, die durch die Luft fliegen,
Kennen ihre Nester,
Fische, die in den Meeren und Flüssen schwimmen,
Gedenken ihrer Quellen;
Bienen und ihresgleichen, verteidigen ihre Bienenstöcke,
Sie vergessen sie nicht;
So, auch, die Leute
Gedenken, wo sie in die Welt kamen und
Wo sie erzogen wurden, und pflegen
Eine große Anhänglichkeit ihnen gegenüber.

Пераклад на нямецкую мову Радміла Рысіча

Польская мова

Od przyrodzenia zwierzęta, chodzące po pustyni, znają doły swoje; ptaki, latające w powietrzu, znają gniazda swoje; ryby, pływające w morzu i rzekach, czują głębiny swoje; pszczoły i im podobne bronią uli swoich, – tak i ludzie, gdzie się wrodzili i wychowani byli po Bożemu, to do tego miejsca zamiłowanie wielkie mają.

Переклад на польскую мову Анатоля Клышкі

Пушту

ان ډروکس کس ځنار ف

څړي پ ډال یم همسراپش

رووانخ یش خو مدن څرگ یک وار حص وا وتشد مپ

ښځې پ ږوس وا دنوراغ لپخ لود ې عبط مپ وي ره

، ناغرم ېکن وتولا اوه مپ

، ښځې پ ډلاخ ېلپخ

، نايهام ېکن وډي بمل ېک وډن ېس وا ونور ح مپ

، یوساس حا مپوا ېلپخ

تارش حرون مترو مت یوغه وا یچم وتاش د

، یوک متناس وناودنک وا ونوکچ ولپخ د

، ید لود ادمه نامدا ښب

، یوريه من من یم ږکوز ېلپخ د

، ید ېلدور ېي ېدیش وا ېلغار مت اېنډ ېچ څړي چ

یوساس حا وار ت روژ لپخ ږوپ ېغه مپ

Пераклад на пушту Шархасана Хасана

Румынская мова

Toate vietățile, care cutreieră,
știu bine unde se află vizuinile lor.
Păsările zburătoare prin înaltul cerului
Își cunosc cuiburile.
Peștele care înoată în mări și râuri
Apreciază înalt înfundătura.
Fiecare albină din roi
Își apără știubeiul.
Tot așa și omul,
Tine în memorie locul unde s-a năsut și s-a hrănit,
Fiind legat cu sufletul și cugetul de plaiul natal.

Пераклад на румынскую мову

Васіле Семеніука і Петру Цімуша

Русінская мова

По природи своєї,
животині хтори по леше блукаю,
од родзеня
знаю свойо скровище,
Як птици
хтори леца по воздуху,
свойо гнізда паметаю,
Як риби
хтори по морю и рикох пліваю,
и свойо водокруги слухаю,
И як пчоли,
свойо кошніці браня –
Так и людзе,
знаюци место дзе су народзени,
дзе су виховани,
чувствую вельку прихильносьц
спрам того места.

Пераклад на русінскую мову Аляксандра Гаўроша

Рутульская мова

Тебиѡ|тдире яратмиш гыгыд,
чулма гыйгѡ|д нахчирмыс,
джуду фамбыр гѡц|ара;
гѡвыды ад шуркумыс,
джуду околь гѡц|ара;
даръйагъмыкнац|урмык кид балгъумыс,
джуды ербыр хѡц|ара.
гъубгъумысна, маддымыс,
гъубгъуд халбыр уху|ре ад,
гѡаа джыгаабар гѡц|ара;
гѡааса, илсанашис ки,
джвер дюхюд ер вац|ара,
хъыв люъуд ер вац|ара,
гѡа джигиды йик| бала гѡад, гѡц|ара.

Пераклад на рутульскую мову Фаѡімы Ібрагімавай

Саамская мова

Нāвѣт кѣрнѣв, элѣ ними мѣлле.
Сый мушшьтѣв эфт сайй,
Касѣт уйнсенѣ эллмант чув,
Кѣнн элѣ пыйе нимѣйн поāльѣтѣ.
Сѣнн ли коāллшамусс пукѣ.

Эллгѣнне кыррѣтѣв лоанѣт
Э кукас соāйвас кыртчев.
Касѣт сый ев кыртче,
Коāллѣш пѣсѣ кѣсс моāст.
Никасѣт пѣрѣ, шиг шйг элѣ.

Мѣрѣсѣт, ѣгѣнѣ вѣййев кѣль.
Ев тѣлле сйнѣтѣ ниманѣтѣ р ѣз:
Кѣшк, поāдан, куѣрк ѣāвѣренѣ.
Сый кыртѣв луѣппѣте вāр
Я удла поабпхѣ коāллѣш кйѣѣкѣтѣ.

А удѣ ѣллей выгкѣв ѣллмуѣ кѣххт:
Мѣдаш, котк, мудта нѣоаммѣй,
Чофта пѣдѣлушшѣй, пынней саѣсѣ?
Пуадт пāллѣ сыйе моāххѣѣ,
Вѣййкѣсѣт суаѣнѣв поāххк вѣввта

Ныѣтѣ э ѣллмѣ мѣллвѣсѣ пукѣнѣ,
Мушшьтѣв, касѣт эллманта пѣдѣтѣнѣ,
Порта, пайна, пыййма авѣтма лāфѣк
А ѣннѣнѣ кѣтѣкѣсѣт коāллѣш сай,
Корнѣдтма сѣннѣнѣ агас.

Пераклад на саамскую мову Александры Антоनावй

Сербская мова

По природи својој
Животиње, које лутају пустињама,
Знају своје јазбине;
Птице, које лете кроз ваздух,
Знају своја гнезда,
Рибе, које пливају по морима и рекама,
Памте своје изворе;
Пчеле и њима сличан, бране своје кошнице,
Не заборављају их;
Тако и људи
Памте места, где су дошли на свет и
Где су одгојени, и гаје
према њима велику приврженост.

Пераклад на сербскую мову Радміла Рысцича

Сербская мова

Звери, који ходају у пустињи,
знају јазбине своје;
птице, које летају у ваздуху,
препознавају гнезда своја;
рибе, које пливају у мору и у реци,
осећају вирове своје;
пчеле и њима подобне
држе се кошница својих, –
исто па људи,
где рођени и одгојени
су по Богу,
према том месту
велику милошту имају.

Пераклад на сербскую мову Івана Чароты

Сербская мова

Попут животиња
који лутају у шуми,
од рођења
знају своје уточиште,
Као птице
које лете у ваздуху,
памтећи гнезда своја,
Као рибе,
што пливају у мору и рекама,
слушају вртлоге своје,
и као пчеле
бране своје кошнице –
Тако и људи
на месту, где су рођењи
уздајући се у Бога
пружају му велику наклоност.

Пераклад на сербскую мову Саманты Рац

Сербская мова

Као што звери,
које лутају у шуми,
од рођења
знају скровиште своје,
као што птице
које лете у ваздуху,
памте
гнезда своја,
као што рибе,
које пливају у морима и рекама,
осећају
изворе своје
и као што пчеле
штите кошнице своје –
тако и људи
на месту, где су се родили
и који су одрасли по Божијој вољи,
велику милост имају.

Пераклад на сербскую мову Даяны Лазаравіч

Славенская мова

Kot živali,
ki blodijo po goščah,
od rojstva
vejo zatočišča svoja,
kot ptice,
ki letajo po zraku,
pomnijo
gnezda svoja,
kot ribe,
ki plavajo v morjih in rekah,
čutijo
vire svoje,
in kot čebele
varujejo panje svoje –
tako tudi ljudje,
rasli v Bogu,
čutijo veliko ljubezen
do rodnih krajev.

Пераклад на славенскую мову Мілана Есіха

Табасафанская мова

Табиаѣтдин кѣанундиинди
чюллерѣ яшамиш
шлу гѣйванатариз чпин
мугѣарѣир кѣваѣлан гѣархдар;
завариѣ айи ничхрариз,
наан тѣирхурушра чпин
мукѣар кѣваѣлан гѣархдар,
гѣюлер, нирариѣ лепе йивру
балугѣариз чпин уѣмур ккебгѣу
биѣи даграр, нирар кѣваѣлан гѣархдар;
чпин хизан айи жагар уѣрхру
арфариз чпин бина гѣарган кѣваинди шулу;
гѣаци инсанаризра чиѣ дюн' яйиз гѣаѣи,
ризкѣ туври, аѣхю гѣаѣу багѣри
юрдар гирами вуди шулу.

Пераклад на табасафанскую мову Фѣрузы Салтанавай

Таджыкская мова

Чу хайвонҳо,
Ки дар дашту биёбонанд,
Панаҳгоҳи нахусти хеш медонанд,
Чу мурғон,
Ки ба рӯи осмон парвозхо доранд,
Ҳамеша лонаи худ ёд меоранд,
Чу моҳиён,
Ки андар баҳрхову наҳрҳо бо ҳам шино доранд,
Медонанд сарчӯе, ки аз он ибтидо доранд,
Чу занбӯрон,
Ки ҳар як хонаи худ ҳифз бинмуда,
Фаромӯшаш намесозанд,
Бад-ин минвол одамҳо
Ба обу хоку нони зодгоҳи худ
Шуда аз ибтидо бомехру дилпайванд.

Пераклад на таджыкскую мову Саидали Мамура

Татарская мова

Чүлләр буйлап йөгәрешкән
киеклэргә үз өнен белү
табигатьтән килә;
һаваларны гизгән очар кош та
үз оясын белә;
диңгез-елгаларда йөзгән балык та
үз чоңгылын таный;
бал корты да үз умартасын яклый-саклай;
кеше дә шулай –
якты дөньяга китергән,
тукландырган, житлектергән
жирен исендә тотә,
аңа изге тугрылыгын ныгыта.

Пераклад на татарскую мову Рэната Харыса

Тацкая мова

Чуын вэхыштгьо, э вишего гешденуытгьо,
Эз хьэсуыли вэхд дануьсде лулегьошуре,
Чуын парандегьо, э асму учмиш биретгьо,
Э ер гирдетгьо евогьошуре,
Чуын жэггьо э дерьеггьо ве нуькерегьо,
Фурмуш не сохдетгьо чешмегьошуре,
Чуын глэнггьо, гьэлхэнд гирдетгьо глэнгхонегьо,
гьовгьошошуре,
Гье гьечуь инсонгьо у мескенгьошуре,
Эжеки хьэсуьл оmore, дошде оmoreт,
Э буьзуьрге муьгьбетевоз хосденуыт.

Пераклад на тацкую мову Mai Мататавай

Тувінская мова

Шыргай эзим-аргаларда
улчуп чоруур аңнарның-даа
үнгүрлерин төрүттүнген олчаан сактып артары дег,
шаары дээрде
ужуп чоруур куштарның-даа
уя туткаш, утпайн сактып чорууру дег,
далай-хемде
балыктарның
эштип үнген эге бажын утпазы дег,
өөр ары
өөн туткан
конгул, үдүн камгалап ап турары дег,
кижи база
чырык черге чаяаттыңан,
азырадып өзүп келген черлеринге
шынап өндүр ынакшылдыг.

Пераклад на тувинскую мову Микалая Куулафа

Турэцкая мова

Yırtıcı hayvan gibi
Ormanlarda dolaşırken
Doğuştan
Kendini korumayı biliyor
Kuşlar gibi
Havada uçuyor
Kendi yuvasını hatırlıyor
Balık gibi
Deniz ve nehirde yüzerek
Hissediyor
Doğduğu yeri
Ve arılar gibi
Kovanlarını muhafaza ediyor
İnsanlar da böyle
Doğduğu topraklara
Yaratıcıya karşı
Yüce merhamet hissi duyuyor...

Пераклад на турэцкую мову А.мефа Кучукмехметаглу

Удмурцкая мова

Куазь эсэпья кылдэм
вань кыр лульёс,
луовылын шол калгисьёс,
тодо гудэм гутёоссэс;
ин омырын но лобасьёс,
тодо ас карьёссэс;
озы ик чорыгъёс: шурлэсь но
зарезылэсь – тодо
визыл кутскылонзэс;
муш выжыос но куспазы; умортозэс
сак чакласьёс,
ноку уг вунэто ас бакчазэс;
Озы ик луылэ – адямиос
уг вунэто вордскем интыоссэс,
дуннеямы лыктэм сюресьёссэс,
уг урето соин сютэм гердзэс.

Пераклад на удмурцкую мову Вячаслава Ар-Сяргі

Удму́рцкая мо́ва

Асьсэ пуштроссыя –
кырлудъёсын калгись пкйшуръёс
шкдо улон гутёоссэс;
омырын лобась тылобурдоос
тодо улон каръёссэс;
зарезъёсын но шуръёсын уясь чорыгъёс
тодазы возё мызь уданъёссэс;
умортооссэс чаклась-утись мушъёс
уг вунэто омыр сюресьёссэс;
озьы ик адямиос
тодазы возё дунне вылэ вордӱськем но
гольык пыд бызьылэм интыоссэс, соос борды
гогыенызы биниськемын.

Пераклад на удмурцкую мову Сяргея Мацевеева

Узбекская мова

Тўқайда кезинган
йиртқичлар мисол
бошпанасин билар
туғилгани он,
кўкда қанот қоққан
қушлар сингари
ўз инини топар бегумон,
денгизу анҳорда
сузган балиқдай
сарчашмасин аниқ сезади,
асалари каби
уя бошида
ҳимояга черик тузади –
Одамлар ҳам шундай,
келур бошига,
кайтар яна Худога бир кун –
буюк меҳр, шафқат қошига.

Пераклад на узбекскую мову Азама Абӣдава

Уйгурская мова

Һайванлардәк
жаңгалларниң қойнида
туғулғандин
инлирини билгүчи
қушлар кәби
пәрваз қилған һавада
панасини есидә чиң тутқучи
беликлардәк
үзгән дәрия, деңизда
келип чикқан томурлирин сәзгүчи
һәриләрдәк
угилирин қоғдиған
инсанларму
сиңип өскән һәк – ишәнч
Йәргә улук ишқин бағлар
киндик қени төкүлгән.

Пераклад на уйгурскую мову Гульнафы Аутавай

Українська мова

Як звірі,
що блукають у пуші,
від народження
відають схови свої,
як птиці,
що літають у повітрі
й тямлять гнізда свої,
як риби,
що плавають у морі і в ріках
і чують джерела свої,
і як бджоли
боронять ульні свої,
оттак і люди —
до місця, де народилися
й уповають на Бога,
велику ласку мають.

Переклад на українську мову Тараса Лучука

Фінская мова

Autiomaissa samoilevat eläimet
tuntevat luonnostaan pesänsä;
ilmassa liitelevät linnut
tuntevat pesänsä;
merissä ja joissa uivat kalat
muistavat alkulähteensä;
niin myös ihmiset muistavat elosijansa,
missä tulivat syntyneiksi ja syötetyiksi ja
mihin syvästi kiintyneiksi.

Пераклад на фінскую мову Міліі Хюці

Французская мова

Les bêtes du désert
Savent naturellement où se trouve leur terrier.
Les oiseaux des mers et des rivières
Se souviennent de leurs sources.
Les abeilles leur ressemblent, qui protègent leurs ruches.
Et les hommes se souviennent des lieux où ils sont nés,
Et qui les ont nourris
Et ils leur vouent un attachement infini.

Пераклад на французскую мову Анэс Марэн

Хакаская мова

Аңнар ла чіли,
Тайғаларда пас чөріп,
Постың іннерін пілчелер хайди,
Хустар ла чіли,
Пөзікті синеп чөріп,
Төрен уйаларын пілчелер хайди,
Палығ чіли,
Талайларда чўс чөріп,
Суғ пазын пір дее ундубинча хайди,
Аарлар чіли,
Постың уйаларын, арачылап турчалар хайди,
Ідөк тее кізі,
Төрен чирін-суумын,
Илбек хыныстарнаң хынчадыр.

Пераклад на хакаскую мову Александра Байнава

Цахурская мова

Ийкырий вардешнани
чолее, кьо|в, даптапайк|ле,
ац|а вод чин куюл' бы;
дюн' йебы гиц|удхьэ|йд
шит|' ейс акваа а|зизда,
чике ц|ыц|дя|а кьел' бы;
дерягь алибк|ырез|ыб
балугьык|ле ац|ахье,
йидж идхьынийн хьинен кьом;
чин т|ап|ан геед ыкканни
иют гьа|ани т|от|аарше,
т|ап|анее хьы|ча||а| ц|ом,
инсанык|лед ац|ахье,
дюн йелх|а хьарийн джига.
няа ихьэ|йыр джанеенче,
фа|хр гьа|а вуджее чика.

Пераклад на цахурскую мову Валеха Гамзаева

Чачэнская мова

Шайн |аламца
Акхачу акхарошна, эрна арахь кхерстачу,
Евза шайн тунгареш;
Олхазаршна, х|аваэхь хьийзачу,
Девза шайн баннаш;
Ч|ерашна, х|орда чохь а, кхечу хиш чохь а нека
хьобкхучу,
Хаьа шайн хьостанаш;
Мозаша а, царах терачара а, лардечара шайн накхарш,
Ца дицдо уыш;
Иштта адамаша а
Йиц ца йо шаьш дуьненчу девлла,
Кхиьна меттигаш, цаьрга
Сийлахь-боккха безам а кхобуш.

Пераклад на чачэнскую мову Мусы Ахмадава

Чачэнская мова

Аренгахь лела
ва акхарой
лелийца шайн бенаш девзаш;
х|аваэхь лела
ва олхазарш
лелийца шайн бенаш девзаш;
хин-ч|ерийн ва х|орда-ч|ерийн
иэсехь а – шаьш девлла меттиг;
мозий а, шайн накхарш лардеш,
сакх-сема г|аролехь хьийза;
адам а кхоьल्लीна иштта:
ша диний ва кхиьний меттиг ца йицъеш,
деха и, орамех сица д|аййна.

Пераклад на чачэнскую мову Адама Ахматукаева

Чувашская мова

Сём авалтанпа пушхирти чёрчунсем
хайсен шăтăкĕсен тĕлне пĕлесĕç,
вĕçенкайăксем сывлăшра та
йăвисене çухатмасĕç,
юханшывсемпе тинĕссенче ишекен пулăсем
авăрĕсем аçтине туяççĕ,
пыл хурчĕ таврашĕ хайĕн вĕллине паттăррăн
хĕтĕлет, —
çынсем те
хайсем Турă пилĕпе
çуралса та йăл илсе үснĕ тăрăхсене
манмасĕç,
çав тăрăхсем патнех туртăнаççĕ.

Пераклад на чувашскую мову Валерья Тургая

Чэшская мова

Jako zvířata,
která se toulají v pralesích,
od narození
znají svá útočiště,
jako si ptáci
létající v povětří
pamatují
svá hnízda,
jako ryby
plovoucí v mořích a řekách
vnímají
své prameny
a jako včely
brání své úly –
tak i lidé
k místu, kde se narodili
a byli vychováni v bázni Boží,
chovají velkou lásku.

Пераклад на чэшскую мову Мілана Храбала

Чэшская мова

Od přírody totiž zvíř, obcházející pustinou, zná doupata svá. Ptáci, poletující ve vzduchu, vědí o hnízdech svých. Ryby, plující v moři i řekách, cítí proudy svoje. Včely a jim podobné brání úly svoje. Tak i lidé velikou lásku mají k místu, kde se narodili a podle Boha vychováni byli.

Пераклад на чэшскую мову Францішкі Сокалавай

Шведская мова

Som djur
som vandrar i det vilda
sedan födseln
kan sina tillhåll;
fåglar
som flyger i luften
vet sina bon;
fiskar
som simmar i hav och floder
hör sina virvlar;
bin
värnar sina bikupor –
så också människorna
känner stor ömhet
för de platser där de är födda
och i gud uppfostrade

Переклад на шведскую мову Дмитрия Плакса

Шорская мова

Ининде төреген, өскен ан
Қанче да эн черге аас чөрүп,
Төреген ининге айлан келер, са?!

Уйазын салған куш
Қанче да тегриде учук чөрүп,
Салған уйазын ундутпас, са?!

Суғ пажында чайаған палық
Қанче да суғ-талайды ық чөрүп,
Чайаған суғун ундутпас, са?!

Қола-үйелериндағы аар
По чашка үйелерин көрүп,
Шеберлеп қайралар, са?!

Андығок
Қудай салған ақ чарықта
Туған, өскен кижизи
Аба-ичезиниң черин
По чашка ундутпан қөөленер!

Пераклад на шорскую мову Любові Арбачакавай

Эстонская мова

Oma loomuse tõttu
ju kõrbes hulkuvad loomad
teavad oma urgusid;
õhus lendavad linnud
teavad oma pesa;
meres ja jõgedes ujuvad kalad
mäletavad oma lähteid;
mesilased ja nende sarnased, kes kaitsevad oma taru,
ei unusta seda;
nii ka inimesed
mäletavad paika, kus ilmale tulid,
kus neid kasvatati üles, ja tunnevad
selle paiga vastu kiindumust suurt.

Пераклад на эстонскую мову Арно Валта

Якуцкая мова

Айыллыбыт айылбаларынан,
кураанах куйаарга мэнээктиир да кыылар
хордойор хорооннорун билэллэр;
халлааны хайытар көтөрдөр даҕаны
көччөхтөммүт уйаларын өйдүүлэр;
байбалга, өрүскэ устар да балыктар
ууһаабыт ууларын удумабалаталлар;
ыңырыа-тигээйи, уйатын көмүскээн,
ымыылаах ыырдарын ыһыктыбат;
ол курдук, дьон эмиэ
төрөөбүт-үөскээбит түөлбэтин умнубат,
ханныктаах да кэмнэ хаарыаннаах дойдутун
сүрэбэр сыһыаран сүтэрбэт.

Пераклад на якутскую мову Сямёна Феактыстава

Японская мова

森を駆ける獣が
生まれたときから
自分の隠れ場を
知っているように
空を飛ぶ
鳥が
自分の巣を
覚えているように
海や川を泳ぐ
魚が
水の淀みを
感じているように
そして蜜蜂が
自分の巣を守るように
神の御許、育まれた
大きな愛着を
人も同じく
自分が生まれたその場所に抱く

Пераклад на японскую мову Масако Тацумі

...ДА МЕСЦА, ДЗЕ НАРАДЗІЛІСЯ

1982 годзе ў Мінску выйшла дастаткова арыгінальная кніга перакладаў аднаго верша на мовы народаў свету – «“А хто там ідзе?”» на мовах свету» Янкі Купалы. У ёй, дзякуючы намаганням літаратуразнаўцы і перакладчыка Вячаслава Пятровіча Рагойшы, быў прадстаўлены верш класіка беларускай літаратуры на 82 мовах. Рускі пераклад належыць Максіму Горкаму і быў надрукаваны ў 1911 годзе ў альманаху «Современный мир»: «А кто там идет по болотам и лесам / Огромной такою толпой? / – Белорусы <...> А чего ж теперь захотелось им, / Угнетенным века, им, слепым и глухим? / – Людьми зваться».

Францыску Скарыне, першадрукару, з крокамі якога на ніве кнігадрукавання звязана нараджэнне беларускага кніжнага асветніцтва, належаць не меней геніяльныя радкі:

*Як звяры,
што блукаюць у пушчы,
ад нараджэння
ведваюць сховы свае,
як птушкі,
што лётаюць у наветры,
помняць*

гнёзды свае,
як рыбы,
што плаваюць у моры і ў рэках,
чуюць
віры свае
і як пчолы
бафоняць вулі свае —
гэтак і людзі
да месца, дзе нарадзіліся
і ўздаваны ў Бозе,
вялікую ласку маюць.

Вось як на рускую мову пераўвасобіў Валерый Грыш-кавец (цытую толькі апошнія словы): «...люди / К зем-ле, где увидели свет / И выросли с Богом, / Душою навек прирастают»...

Такія словы не могуць не хваляваць, не могуць не пры-мушаць думаць... Яны — і хваляючы складнік адлю-стравання светапогляду Скарыны, яны — і прыязная, цікавая для многіх народаў думка пра свае ўласныя годнасць і гонар. Таму, пэўна, так ахвотна да пера-кладу гэтых радкоў на мовы свету спрычыніліся паэ-ты і перакладчыкі з розных краін. Спярша, прызна-ца, не дужа верылася, што шмат хто са знакамітасцяў адгукнецца на просьбу выдаўцоў, укладальніка да но-вага працытання Францыска Скарыны... І дарэмна. На кітайскую верш з ахвотаю пераклаў Гао Ман (на-раджэннем з 1926 года). Чалавек, творца, які сябраваў з народным паэтам Беларусі Максімам Танкам, быў знаёмы з беларускім скульптарам Заірам Азгурам. Гао Ман — перакладчык А. С. Пушкіна, А. Ахматавай, Т. Шаўчэнкі. Цяпер вось і Францыска Скарыны... На

в'етнамскую пераклаў старшыня Саюза перакладчыкаў В'етнама Тхуі Таанг. Дарэчы, ён жа – і перакладчык верша Янкі Купалы «А хто там ідзе?». На туркменскую мову Скарыну пераўвасобіў Агагельды Аланазараў. Яго добра ведае ў Беларусі юны чыгач. Тройчы вершы Агагельды Аланазарава выходзілі ў Мінску асобнымі кнігамі. Апошняя з іх – «Вясёлая азбука» – у перакладзе Віктара Гардзея. На таджыкскую мову пераклаў Саідалі Мамур. Яшчэ некалькі дзесяцігоддзяў таму ён пабываў у Беларусі, наведваў Хатынь, напісаў цыкл вершаў, прысвечаны трагедыі гэтай вёскі, драматычным старонкам ваеннай гісторыі. Радкі Саідалі Мамура пра Хатынь у свой час пераклаў на беларускую мову Мікола Аўрамчык. Цяпер вось таджыкскі творца спрычыніўся да глыбокіх філасофскіх слоў Скарыны...

Сённяшні свет, нягледзячы на сучасныя электронныя тэхналогіі зносін, у многім раз'яднаны. І падчас пошуку перакладчыкаў для радкоў Скарыны здавалася, што водгукаў будзе шмат меней. Многія прасторы, куды быў скіраваны пошук, яшчэ не асвоены, не прасякнуты скарынаўскім святлом. Але няма сумненняў, што і там, у розных краінах Афрыкі, Амерыкі, Азіі, яшчэ знойдуцца перакладчыкі радкоў, напоўненых пяшчотай і вялікай любоў да будаўніцтва Радзімы ва ўласных душах.

Нельга не сказаць, што збіранне таго, што ўжо прадстаўлена чыгачу, не адбылося б без руплівасці нераўнадушных калег. Мяне асабіста ў складанні дадзенай кнігі ў многім падштурхоўваў Сяргей Сцяпанавіч Панізнік. Яго парады, падказкі дарагога каштуюць. Ведаючы яго як паэта і калегу па журналісцкім рамястве многія гады, скончыўшы адну і тую ж навучальную

ўстанову ў Львове, трымаю ў памяці многія згадкі, звароты Сяргея Панізніка да Скарыны. Такое сардэчнае стаўленне да беларускай культуры ў асобе руплівага публіцыста, перакладчыка, паэта, крывянаўцы не можа не натхняць на добрыя справы. Шмат дапамог казахскі перакладчык Кайрат Бакбергенаў. Ён падказваў адрасы, сам высылаў у розныя канцы свету падрадакоўнік Скарыны на англійскай і рускай мовах, шчыра служыў справе збірання перакладаў аднаго верша Скарыны не адзін год. Прымаючы рашэнне, да каго звярнуцца па пераклад на таджыцкую мову, я раіўся з добрым сябрам беларускай літаратуры ў Таджыкістане Ато Хамдамам. Дзякуючы яму ў апошнія гады рэалізаваны многія творчыя праекты ў беларуска-таджыцкіх літаратурных стасунках. На мове Рудакі выйшлі кнігі Георгія Марчука, Алеся Бадака, Міколы Мятліцкага, Юрыя Сапажкова, анталогія сучаснай літаратуры Беларусі «Вячэрняе вогнішча»... Менавіта Ато Хамдам нагадаў, што Беларусь, сэрца беларусаў ужо пачутыя Саідалі Мамурам праз раскрышчэ ім ваеннай тэмы, тэмы Хатыні...

Руская моўная стыхія – прастора, у якой, упэўнены, яшчэ не раз у розных варыяцыях загучыць неўміручы голас Скарыны. І не выпадкова, што для дадзенай кнігі пераклады аднаго верша на рускую мову зрабілі адразу тры паэты – Валерый Грышкавец, Уладзімір Беразеў, Алег Буркін. Дарэчы, гэтыя пераўвасабленні ўжо надрукаваны – і ў «Літаратурнай газете», і ў «Нёмане», і ў альманаху «Созвучие».

На калмыцкую мову верш перакладзены Рымай Ханінавай і Эрдні Эльдышавым. У Рымы Ханінавай свая повязь з Беларуссю. У нашых лясх граміў фашыстаў яе бацька – калмыцкі паэт Міхаіл Ханінаў.

Сябры па барацьбе з ворагам называлі яго Міша Чорны. За баявыя подзвігі на беларускай зямлі Ханінава ўзнагародзілі ордэнам Чырвонага Сцяга. У Мінску на беларускай мове выйшлі дзве яго вершаваныя кнігі. Адну з іх поўнасцю пераклаў выдатны беларускі паэт Аляксей Пысін. Міхаіл Ханінаў – перакладчык Янкі Купалы на калмыцкую мову.

Сяброўскія адносіны склаліся з дасведчаным арганізатарам перакладчыцкай справы ў Дагестане Маратам Гаджиевым, выдаўцом газеты «Горцы» у Махачкале, збіральнікам літаратурных сіл у Дагестане. Дзякуючы яго намаганням з’явіліся пераклады на аварскую, агульскую, даргінскую, кумыкскую, лакскую (перакладчык – народны паэт Дагестана Сутуры Увайсаў), лезгінскую, нагайскую, рутульскую, табасаранскую, цахурскую.

Алесь Карлюкевіч

ЗВЕСТКІ ПРА НЕКАТОРЫХ ПЕРАКЛАДЧЫКАЎ

АБІДАЎ Азам

Перакладчык на ўзбекскую мову.

Нарадзіўся ў 1974 годзе ў горадзе Наманган (Ўзбекістан). Паэт, перакладчык. Піша на ўзбекскай мове. Аўтар некалькіх паэтычных кніг, выдадзеных на ўзбекскай і англійскай мовах: «Цуд на маёй дарозе», «Любоў цячэ ў маёй крыві», «Востраў трывогі», «Мелодыі Азіі». Перакладаў сучасную ўзбекскую паэзію на англійскую мову. Удзельнік міжнародных пісьменніцкіх і культурных праграм, семінараў, фестываляў паэзіі ў ЗША, Германіі, Францыі, Аўстрыі, Расіі, Швецыі, Калумбіі, Казахстане, В'етнаме, Індыі. Ганаровы член міжнароднай праграмы пісьменнікаў Універсітэта Айова (ЗША).

Пераклад зроблены для дадзенага выдання.

АЛІ АГАУ Чынгіз

Перакладчык на азербайджанскую мову.

Нарадзіўся ў 1944 годзе. Паэт, перакладчык, публіцыст. Аўтар болей за 50 кніг на розных мовах свету. Сярод іх – «Атланты», «Рама» і інш. Яго вершы перакладзены на рускую, беларускую, фінскую, англійскую і іншыя мовы. На беларускую мову яго вершы перакладалі В. Гардзеі, Н. Гальпяровіч, Т. Сівец, Р. Малахоўскі. Пераклаў на азербайджанскую мову апавяданне А. Кудраўца. Член Саюза пісьменнікаў Беларусі (2014).

АЛІМХАНАВА Амінат Абдулмеджыдаўна

Перакладчык на даргінскую мову.

Нарадзілася ў 1936 годзе. Паэт, перакладчык, літаратуразнаўца. Піша на даргінскай і рускай мовах. Скончыла літаратурны факультэт Дагестанскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя Сuleймана Стальскага (зараз ДДУ), аспірантуру Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя М. В. Ламаносава. Кандыдат філалагічных навук. Член Саюза пісьменнікаў Расіі (1995). Працуе старшым навуковым супрацоўнікам Інстытута мовы, літаратуры і мастацтва імя Гамзата Цаласы Дагестанскага навуковага цэнтра Расійскай Акадэміі навук. Даследчык даргінскага фальклору і літаратуры, гісторыі друку і друкаванай кнігі Дагестана. Перакладчык Аляксандра Блока на даргінскую мову.

Пераклад зроблены для дадзенага выдання.

АЛІШАВА Шэйіт-Ханум Арсланаліеўна

Перакладчык на кумыкскую мову.

Нарадзілася ў 1947 годзе. Паэт, публіцыст, перакладчык. Піша на кумыкскай і рускай мовах. Скончыла Літаратурны інстытут імя М. Горкага. Член Саюза пісьменнікаў СССР (1981). Член праўлення Саюза пісьменнікаў Рэспублікі

Дагестан. Кіраўнік секцыі СП Рэспублікі Дагестан па кумыкскай літаратуры. Галоўны рэдактар дзіцячага часопіса «Сакалёнак» на кумыкскай мове. Пераклад зроблены для дадзенага выдання.

АНЧАЎ ПАНКА

Перакладчык на балгарскую мову.

Нарадзіўся ў 1946 годзе ў Варне. Балгарскі літаратурны крытык, гісторык літаратуры, публіцыст, філосаф. Член Саюза балгарскіх пісьмennisкаў і Балгарскага ПЭН-цэнтра. Ганаровы доктар Літаратурнага інстытута імя А. М. Горкага. Жыве ў Варне. Галоўны рэдактар літаратурна-мастацкага часопіса «Просторы». Цікавіцца беларускай літаратурай.

БАІНАЎ Аляксандр Аляксеевіч (Паін Са)

Перакладчык на хакаскую мову.

Нарадзіўся ў 1949 годзе ў сяле Баінава Хакаскай аўтаномнай вобласці. Паэт, перакладчык. Піша на хакаскай мове. Скончыў Хакаскую абласную нацыянальную школу ў Абакане. Тэрміновую вайсковую службу праходзіў у Туркменістане ў авіяцыйнай частцы. Быў механікам самалёта. Працаваў на будаўніцтве электразваршчыкам. Друкуе вершы ў рэспубліканскім друку Хакасіі. Перакладальца на рускую мову. Выдаў вершаваны зборнік «Азыр чол» («Перакрыжаванне») (2013). Жыве ў Абакане.

Пераклад зроблены для дадзенага выдання.

БЕРАЗЕЎ Уладзімір Аляксеевіч

Перакладчык на рускую мову.

Нарадзіўся 14 красавіка 1959 года ў горадзе Пракоп'еўску (Кузбас). Паэт, перакладчык. Упершыню надрукаваўся ў 1982 ў часопісе «Сибірские огни». Аўтар васьмі паэтычных кніг. У 1990–1997 – дырэктар выдавецтва «Мангэзья». Укладальнік альманаха «Мангэзья». Адзначаны прэміяй Міжнароднага клуба Абая за паэму «Магота». Працаваў галоўным рэдактарам часопіса «Сибірские огни».

Пераклад зроблены для дадзенага выдання. Быў надрукаваны ў «Літаратурной газете», часопісе «Нёман», альманаху «Созвучие» (2014).

БУДАР Бено

Перакладчык на верхнедзюжыцкую мову.

Нарадзіўся ў 1946 годзе ў Кулаве (Саксонія, Германія). Паэт, перакладчык, эсэіст, выдавец. Піша на верхнедзюжыцкай і нямецкай мовах. Аўтар каля 20 кніг паэзіі і прозы. Вывучаў славянскую ў Лейпцыгскім універсітэце і рускую мову ў Растоўскім дзяржаўным універсітэце (1967–1968).

Член Саюза сербскіх пісьмennisкаў (1967). Член Сербскага Саюза мастакоў (1990). З 2004 – галоўны рэдактар часопіса «Пломь». З'яўляецца змагаром за захаванасць сербскай культуры і мовы на тэрыторыі Германіі. Яго кнігі выходзілі ў выдавецтве «Дамавіна-Ферлаг Баутцэн». Аўтар зборніка вершаў «Наш кавалачак зямлі», кніг для дзяцей «Я маленёк падснежнік», «Каўбой Том», тэатральных пастановак на нацыянальныя і гістарычныя тэмы. Суаўтар 13-серыйнага відэасцэнарыя пра сербскую гісторыю пачынаючы з яе вытокаў і заканчваючы сучаснасцю (на сербскай і нямецкай мовах).

Лаўрэат Нацыянальнай прэміі імя Якуба Барч-Чыпынскага.
Пераклад зроблены для дадзенага выдання.

БУРКІН Алег Анатольевіч

Перакладчык на рускую мову.

Нарадзіўся ў 1963 годзе ў Омску. Паэт, перакладчык, кінасцэнарыст, прэзіянт. Скончыў факультэт журналістыкі Львоўскага вышэйшага ваенна-палітычнага вучылішча (1984). Служыў ва Узброеных сілах болей за 10 гадоў. Ветэран вайны ў Афганістане. Быў дырэктарам філіяла Сучаснага гуманітарнага ўніверсітэта, рэдактарам і вядучым праграмы «Рускае шоу» на ірландскай радыёстанцыі «Ліва Ліва». Друкаваўся ў часопісах «Молодая гвардия», «Аврора», «Нёман», «Ашхабад», «Вологодский лад», «Синopsis и сценарий». Аўтар некалькіх кніг паэзіі і прозы. Зараз жыве ў Мінску. Піша сцэнарыі для кінематографа. Член Саюза пісьмennisкаў Беларусі.

Пераклад зроблены для дадзенага выдання. Надрукаваны ў «Літаратурной газете», часопісе «Нёман», альманаху «Созвучие».

ГАМЗАЕЎ Валех Мусаевіч (Валех Гамзат)

Перакладчык на цахурскую мову.

Нарадзіўся ў 1961 годзе. Закончыў англа-французскі факультэт Інстытута замежных моў у Баку. Парцуе галоўным рэдактарам часопіса «Сакалёнак» на цахурскай мове. Член Саюза пісьмennisкаў Расіі.

Пераклад зроблены для дадзенага выдання.

ГАО МАН (1926, Харбін, Кітай – 2017, Пекін, Кітай)

Перакладчык на кітайскую мову.

Нарадзіўся у Харбіне (Кітай). Перакладчык, паэт, літаратуразнаўца, мастацкаліграф. Пераклаў на кітайскую мову творы А. С. Пушкіна, А. Ахматавай, Т. Шаўчэнікі, а таксама кнігу С. Алексіевіч «Цынкавыя хлопчыкі» (Пекін, 1990), зборнік «Беларускія народныя казкі», зборнік вершаў М. Танка (Пекін, 1958). Аўтаркаліграфічных партрэтаў Я. Коласа, Я. Купалы, М. Танка, А. Адамовіча, С. Алексіевіч, Н. Гальпяровіча, А. Карлюкевіча. Напісаў шэраг артыкулаў, прысвечаных беларуска-кітайскім літаратурным сувязям, народнаму мастаку Беларусі Г. Паплаўскаму. Адзначаны знакам Саюза пісьмennisкаў Беларусі «За вялікі ўклад у літаратуру». Гао Ману прысвечаны верш Рыгора Барадуліна.

ГРЫШКАВЕЦ Валерый Фёдаравіч

Перакладчык на рускую мову.

Нарадзіўся ў Пінску ў 1953 годзе. Паэт, перакладчык, публіцыст. Працаваў на заводзе. Служыў у арміі. Быў вінаградарам у Малдове, геалагаразведчыкам у Забайкаллі, будаўніком у Бурасіі, Літве. Скончыў Вышэйшыя літаратурныя курсы ў Маскве (семинар Юрыя Кузняцова). Член Саюза пісьмennisкаў Беларусі (1992). Член Саюза пісьмennisкаў Расіі (1996). Жыве ў Пінску Брэсцкай вобласці. Аўтар кніг «Время отправления» (1981), «Круг аистинный. Лирика» (1991), «Белые мосты: Стихи. Рассказы. Эссе. Статьи. Заметки» і інш.

Пераклад зроблены для дадзенага выдання. Друкаваўся ў «Літаратурной газете», часопісе «Нёман», альманаху «Созвучие».

ЕСІХ Мілан

Перакладчык на славенскую мову.

Нарадзіўся ў 1950 годзе. Паэт, драматург, перакладчык. Піша на славенскай мове. Перакладае з рускай, англійскай і іншых моў. На славенскую мову пераклаў творы А. Пушкіна, М. Гогаля, А. Чэхава, А. Астроўскага, М. Булгакава, У. Шэкспіра, Б. Нушыча і інш. Як драматург працуе ў эксперыментальным тэатры. Напісаў некалькі драм неавангардыскага характару («Горкія плады праўды»). Адышоўшы ад неавангарда, заняўся болей мэтанакіравана мастацкім перакладам. У перакладах наследуе стылістычныя, моўныя традыцыі камічнай мовы Рэнэсансу, елізаветінскай драматургіі, класічнага санета. Стварыў непаўторны сінтэз класічна насычанай і па-сучаснаму раскаванай мовы, высокага і нізкага стыляў, меланхоліі, гумару, іроніі, цытатнасці і моўнай гульні. Пазію Есіха пазначаюць як «постмадэрнісцкую» і «вытанчаную», хця яна моіна пераўзыходзіць гэтае вызначэнне. Яго вершы перакладзены на англійскую, валійскую, гальскую (ірландскую), італьянскую, іспанскую, македонскую, польскую, партугальскую, рускую, сербскую, украінскую, французскую, харвацкую, чэшскую, эстонскую мовы. Атрымаў славенскія літаратурныя прэміі: Сімона Енка (1991, 2001), паэтычную прэмію імя Веранікі (2001), Вялікую нацыянальную прэмію імя Франца Прэшэрна за жыццёвыя дасягненні (2002). Аўтар кніг «Легенды» (1974), «Кобальт» (1976), «Вальфрам» (1980), «Другія санеты» (1993), «Ямбы» (2000), «Вершы» (2005), «Так гаварыць» (2007), «Горад сто» (2008).

Пераклад зроблены для дадзенага выдання.

ЗУРГАЛАВА Тубхат Муртазалиўена

Перакладчыца на аварскую мову.

Нарадзілася ў 1960 годзе ў сяле Бацад, адкуль родам каля дзесяці народных і заслужаных артыстаў Дагестана. Скончыла філалагічны факультэт Дагестанскага дзяржаўнага ўніверсітэта. Член Саюза пісьмennisкаў Расіі (2001). Аўтар многіх паэтычных кніг. Адзін з апошніх зборнікаў – «Маржанаал». На яе вершы напісаны многія папулярныя аварскія песні.

Працуе адказным сакратаром рэдакцыі літаратурна-мастацкіх часопісаў Саюза пісьмennisкаў Дагестана.

Пераклад зроблены для дадзенага выдання.

ІБРАГІМАВА Фаціма Магамедаўна

Перакладчыца на рутульскую мову.

Нарадзілася ў 1939 годзе. Скончыла філалагічны факультэт Дагестанскага дзяржаўнага ўніверсітэта. Працуе старшым навуковым супрацоўнікам Аддзела фальклору Інстытута мовы, літаратуры і мастацтва імя Гамзата Цадасы Дагестанскага навуковага цэнтра Расійскай Акадэміі навук. Аўтар артыкулаў і манаграфічных даследаванняў па рутульскім фальклору.

Пераклад зроблены для дадзенага выдання.

КАФЛАНАЎ Зульфiкар Шыхнасіравiч

Перакладчык на лезгінскую мову.

Нарадзіўся ў 1957 годзе. Сын вядомага лезгінскага паэта Шыхнасіра Кафланава. Скончыў Літаратурны інстытут імя М. Горкага. Паэт, перакладчык. Аўтар

некалькіх паэтычных зборнікаў, выдадзеных на лезгінскай мове. Працаваў сакратаром лезгінскай секцыі Саюза пісьменнікаў Дагестана. Галоўны рэдактар лезгінскага літаратурна-мастацкага часопіса «Самур».

Пераклад зроблены для дадзенага выдання.

Кім Бен Хак

Перакладчык на карэйскую мову.

Нарадзіўся ў 1965 годзе ў правінцыі Чала-Намдо (Рэспубліка Карэя). Паэт, перакладчык, эсэіст. Скончыў юрыдычны факультэт універсітэта «Чаннам» у горадзе Кванджу. Член Асацыяцыі пісьменнікаў Рэспублікі Карэя. Аўтар зборніка вершаў «На гары Цяншышань» (2005), кнігі ўспамінаў «Ні імя, ні заслуг» (2005), зборніка перакладаў выбранай лірыкі Абая (2010) і тома перакладаў сучасных паэтаў Казахстана «Перагортваючы стэпавыя старонкі» (2010).

Пераклад зроблены для дадзенага выдання.

КУЛТАЕЎ Анварбек Уцесвіч

Перакладчык на нагайскаю мову.

Нарадзіўся ў 1940 годзе. Паэт, прэзііі, перакладчык. Скончыў філалагічны факультэт Карачаева-Чаркескага педагагічнага ўніверсітэта. Аўтар болей за дзесяць паэтычных зборнікаў, выдадзеных на нагайскай мове. Алошныя з кніг – зборнік выбранай паэзіі «Танец воблакаў». Член Саюза пісьменнікаў Расіі (1981). Кіраўнік нагайскай секцыі Саюза пісьменнікаў Дагестана. Сакратар Саюза пісьменнікаў Дагестана. Заслужаны работнік культуры Рэспублікі Дагестан.

Пераклад зроблены для дадзенага выдання.

КУУЛАР Мікалай

Перакладчык на тувінскую мову.

Нарадзіўся ў 1958 годзе ў сяле Торгалыг Авырскага раёна Рэспублікі Тува. Паэт, прэзііі, перакладчык. Скончыў Томскі палітэхнічны інстытут, Літаратурны інстытут імя М. Горькага. Піша на тувінскай мове. Аўтар многіх кніг паэзіі, прозы. Шмат перакладае на тувінскую мову. Перакладчык Бібліі на тувінскую мову. Член Саюза пісьменнікаў Расіі (1990). Галоўны рэдактар Тувінскага кніжнага выдавецтва.

Пераклад зроблены для дадзенага выдання.

КУЧУКМЕХМЕТАГАУ Амер

Перакладчык на турэцкую мову.

Нарадзіўся ў 1979 годзе ў горадзе Кахраманмараш (Турцыя). Пісьменнік, журналіст, вандроўнік. Першыя вершы напісаў яшчэ ў сценах ліцэя. Пераклаў многія творы з рускай, азербайджанскай, кіргізкай, казахскай, татарскіх моў. Яго вершы, інтэрв'ю, артыкулы, эсэ публікаваліся на старонках вядомых і папулярных у Турцыі часопісах: «Türk edebiyatı», «Kardeş Kalemle», «Temrin» і інш., а таксама ў часопісе «Ulduz» (Азербайджан). Жыве і працуе ў Стамбуле. Цяпер вучыцца ў дактарантуры Стамбульскага ўніверсітэта.

ЛУЧУК Тарас Уладзіміравіч

Перакладчык на ўкраінскую мову.

Нарадзіўся ў 1962 годзе ў Львове. Паэт, перакладчык, літаратуразнаўца. Скончыў Львоўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Івана Франка (1985), аспірантуру

Інстытута літаратуры імя Тараса Шаўчэнкі АН Украіны (1989). Кандыдат філалагічных навук. Дацэнт кафедры тэорыі літаратуры і параўнальнага літаратуразнаўства Львоўскага нацыянальнага ўніверсітэта імя Івана Франка. Член Асацыяцыі ўкраінскіх пісьмennisкаў, Саюза перакладчыкаў краін СНД і Балтыі. Аўтар зборніка вершаў і паэтычных перакладаў «Кожны дзень, акрамя сёння» (Львоў, 2002). Перакладае са старажытнагрэцкай, лацінскай, нямецкай, рускай моў. Аўтар навуковых публікацый, прысвечаных параўнальнаму літаратуразнаўству, класічнай філалогіі, германістыцы, а таксама гісторыі ўкраінскай літаратуры. Аўтар артыкулаў «Францыск Скарына – праваслаўны ці каталік?» (у сааўтарстве з Аксаям Сенатовіч). На Міжнароднай навуковай канферэнцыі «Universum religioe literatury ukraińskie: kontekst europejski» (Воля Угруска, Польшча, кастрычнік 2009) выступіў з дакладам «Францыск Скарына з Полацка, выдавец “Библии русской” у Празе чэшскай. З гісторыі ўкраінскага скарыназнаўства». Пераклад зроблены для дадзенага выдання.

МІЛІТАНЯН Эдвард

Перакладчык на армянскую мову.

Нарадзіўся ў 1952 годзе ў Ерэване. Аўтар болей за 40 зборнікаў паэзіі і прозы. Лаўрэат многіх армянскіх і міжнародных літаратурных прэмій. У 2013 годзе ўганараваны званнем лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Арменія за кнігу вершаў «Э». Старшыня Саюза пісьмennisкаў Арменіі. Вершы Э. Мілітаняна перакладзены на беларускую мову Т. Сівец. Э. Мілітанян – член Міжнароднага рэдакцыйнага савета альманаха «Созвучие» (Мінск, 2014). Член Саюза пісьмennisкаў Беларусі (2014).

Пераклад зроблены для дадзенага выдання.

РАЗАНАЎ Алясць

Перакладчык на беларускую мову.

Нарадзіўся ў 1947 годзе ў вёсцы Сялец Бярозаўскага раёна Брэсцкай вобласці. Паэт, перакладчык, эсэіст. Вершы піша на беларускай і нямецкай мовах. Аўтар многіх зборнікаў паэзіі. З 1992 года працаваў у Нацыянальным навукова-асветным цэнтры імя Ф. Скарыны, у 1994–1999 гг. – у часопісе «Крыніца», некаторы час – галоўны рэдактар. Пераклаў на беларускую мову У. Шэкспіра, М. Басё, латышскіх, літоўскіх, сербскіх, балгарскіх, шведскіх паэтаў і празаікаў. У кнізе «Францыск Скарына. Маём найбольшае самі» (2017) змясціў свае перастварэнні прадмоў Ф. Скарыны на сучасную беларускую мову. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусі.

САВЕРЧАНКА Іван Васільевіч

Перакладчык на беларускую мову.

Літаратуразнавец, гісторык, празаік.

Нарадзіўся ў 1962 годзе ў вёсцы Малінаўка Касцюковіцкага раёна Магілёўскай вобласці. Доктар філалагічных навук (2001), прафесар (2013). З 1987 года – у Інстытуце мовы і літаратуры Нацыянальнай Акадэміі навук Беларусі, з 2015 – дырэктар Інстытута літаратуразнаўства імя Я. Купалы НАНБ. Укладальнік кнігі «Выбраныя творы» Ф. Скарыны (2008, у перакладзе на сучасную беларускую мову). Удзельнік Скарынаўскіх чытанняў у 1986 г.

САЛТАНАВА Фіруза Саадзіеўна

Перакладчык на табасаранскую мову.

Нарадзілася ў 1970 годзе. Паэт, перакладчык, літаратуразнаўца. Скончыла філалагічны факультэт Дагестанскага дзяржаўнага ўніверсітэта. Галоўны рэдактар табасаранскага дзіцячага часопіса «Сакалёнак».

Пераклад зроблены для дадзенага выдання.

СУЛЕЙМАН Сейран

Перакладчык на крымскататарскую мову.

Нарадзіўся ў 1979 годзе ва Узбекістане. З 1991 года жыве ў Крыме. Скончыў турэцкі прыватны мужчынскі ліцэй для адораных дзяцей. Вышэйшую адукацыю філолага-шорколага атрымаў у Крымскім дзяржаўным інжынерна-педагагічным універсітэце (2001). З 2000 года працуе ў Крымскай рэспубліканскай газеце «Янғы джонь» («Новы свет») – адказным сакратаром. З 2005 года – намеснік старшыні літаратурнага аб'яднання «Ляхам» («Нагхненне»). Член Нацыянальнага саюза пісьменнікаў Украіны (2003). Аўтар трох кніг вершаў. Рэдактар, перакладчык і ўкладальнік шэрагу кніг на крымска-татарскай, рускай, украінскай і англійскай мовах. Яго творы ўключаны ў анталогіі паэзіі і прозы крымска-татарскай літаратуры, выдадзены ў шэрагу зборнікаў, друкуюцца ў часопісах Украіны, Турцыі, Азербайджана. С. Сулейман – удзельнік мноства розных семінараў, кангрэсаў, сімпозіумаў паэтаў і перакладчыкаў, прадстаўнікоў шоркскіх культур. Пераможца Міжнароднага конкурсу апавяданняў імя Махмуда Кашгары (Турцыя, 2008 год).

Пераклад зроблены для дадзенага выдання.

ТАРЛАНАЎ Замір Курбанавіч

Нарадзіўся ў 1936 годзе. Літаратуразнаўца, перакладчык. Доктар філалагічных навук. Прафесар. Галоўны навуковы супрацоўнік Інстытута мовы, літаратуры, мастацтва імя Гамзата Цадасы Дагестанскага навуковага цэнтра Расійскай Акадэміі навук. Заслужаны дзеяч навукі Рэспублікі Карэлія. Заслужаны дзеяч навук Расійскай Федэрацыі. Член Саюза пісьменнікаў Расіі.

Пераклад зроблены для дадзенага выдання.

УВАЙСАЎ Сугуры Даўдзіевіч

Перакладчык на лакскую мову.

Нарадзіўся ў 1935 годзе. Працаваў галоўным рэдактарам рэдакцыі часопісаў Саюза пісьменнікаў Дагестана – «Сакалёнак», «Новолуніе». Быў сакратаром Саюза пісьменнікаў Дагестана, старшынёй секцыі лакскай літаратуры. Аўтар каля 30 кніг паэзіі на лакскай і рускай мовах. Адзначаны дзяржаўнымі ўзнагародамі. Народны паэт Дагестана.

ХАДЖЫСУЛЕЙМАН Гасанэ

Перакладчык на курдскую мову.

Нарадзіўся ў 1951 годзе ў сяле Тайтан (зараз Ванашан) Ведзінскага (Арацкага) раёна Арменіі. Паэт, прэзаяк, драматург. Скончыў філалагічны факультэт Армянскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя Х. Абовяна. Выкладаў курдскую мову і літаратуру ў вёсцы Шыразлу Арацкага раёна. У 1989 годзе пераехаў жыць у Казахстан. У 1992–1997 гг. – карэспандэнт газеты «Курдзістан» і часопіса «Нубар», якія выдаваліся ў Казахстане.

З 1989 – галоўны рэдактар газеты «Курдзістан» (зараз «Жыйана курд»). Вершы, артыкулы, апавяданні друкаваліся ў газетах і часопісах Арменіі, Азербайджана, Расіі, Казахстана, Германіі, Турцыі, Ірака.

Аўтар паэтычных кніг «Маё сэрца» (1995), «Прагну Радзімы» (1996), зборнікаў дакументальнай прозы «Дарога жыцця» (2009), дзе расказваецца пра лёс курдаў Савецкага Саюза, і «Стогі сэрца» (2011). Член Саюза журналістаў Казахстана, Міжнароднага ПЭН-клуба курдаў свету. Член Саюза пісьменнікаў Казахстана. Жыве ў Алматы.

Пераклад зроблены для гэтага выдання.

ХРАБАЛ Мілан

Перакладчык на чэшскую мову.

Нарадзіўся 10 студзеня 1945 года. Паэт, журналіст, перакладчык. Бібліятэкар па прафесіі. Аўтар паэтычных кніг, зборнікаў апавяданняў і кніг для дзяцей. Перакладае паэзію з сербскалужыцкай, польскай і славацкай моў. Член Садружнасці чэшскіх пісьменнікаў Чэшскага цэнтра Міжнароднага ПЭН-клуба. Жыве ў горадзе Варнсдорф (Чэхія).

Пераклад зроблены для гэтага выдання.

ЧАКІЕЎ Таштанбек Тэмірбекавіч

Перакладчык на кіргізскую мову.

Нарадзіўся ў 1970 годзе ў горадзе Бішкеку (Кыргызстан). Паэт, перакладчык. Аўтар трох паэтычных кніг – «Сонечны твар» (2005), «Залатая страла» (2009), «Дом ля ракі» (2012). Член Саюза пісьменнікаў Кыргызскай Рэспублікі. Лаўрэат прэміі Міжнароднага фонду імя Чынгіза Айтматава (2005). Заснавальнік грамадскага аб'яднання «Кыргызская асацыяцыя перакладчыкаў». Зараз – галоўны спецыяліст Міністэрства энергетыкі і прамысловасці Кыргызскай Рэспублікі.

У ВЫДАННІ ВЫКАРЫСТАНЫ ГРАВЮРЫ:

Тытульны ліст кнігі «Юдзіф». 1519 г.

Тытульны ліст кнігі «Эсфір». 1519 г.

Тытульны ліст кнігі «Другі закон». 1519 г.

Тытульны ліст кнігі «Ісус Навін». 1518 г.

Тытульны ліст «Кнігі святога прарока
божыя Данііла». 1519 г.

Тытульны ліст кнігі «Прытчы Саламона». 1517 г.

Тытульны ліст «Эклезіаста». 1518 г.

Тытульны ліст 183 чацвёртай «Кнігі царстваў». 1518 г.

Тытульны ліст чацвёртай «Кнігі Майсея». Дата не пазначана

Тытульны ліст 119 трэцяй «Кнігі царстваў». 1518 г.

Тытульны ліст 1 першай «Кнігі царстваў». 1518 г.

Тытульны ліст кнігі «Руф». 1519 г.

Тытульны ліст 65 другой «Кнігі царстваў». 1518 г.

Ліст 16 першай кнігі Бібліі – «Быцця». 1519 г.

Тытульны ліст кнігі «Левіт». Дата не ўказана

Тытульны ліст кнігі «Прамудрасць». 1518 г.

Тытульны ліст кнігі «Песня песняў». 1518 г.

Тытульны ліст «Акафіста Багародзіцы»
з «Малой падарожнай кніжыцы». 1525 г.

Тытульны ліст кнігі «Плач Ярэміі». 1519 г.

Ліст 135 «Кнігі царстваў»

ЗМЕСТ

Слова Скарыны – спадчына чалавечтва. <i>Алесь Суша</i>	5
Старабеларуская мова. <i>Францыск Скарына</i>	21
Беларуская мова. <i>Алесь Разанаў</i>	22
Беларуская мова. <i>Іван Саверчанка</i>	23
Беларуская мова. <i>Сяргей Панізнік</i>	24
Руская мова. <i>Уладзімір Беразеў</i>	25
Руская мова. <i>Алег Буркін</i>	28
Руская мова. <i>Валерый Грышкавец</i>	29
Аварская мова. <i>Тубхат Зургалава</i>	30
Агульская мова. <i>Замір Тарланаў</i>	31
Азербайджанская мова. <i>Чынгіз Алі аглу</i>	32
Арабская мова. <i>Абдулязіз Абдулькасэм Важдзі</i>	33
Армянская мова. <i>Эдвард Мілітанян</i>	36
Армянская мова. <i>Арменуі Сісян</i>	37
Балгарская мова. <i>Бойка Ламбоўскі</i>	38
Балгарская мова. <i>Панка Анчаў</i>	39
Балкарская мова. <i>Аскер Дадуеў</i>	40
Бурацкая мова. <i>Тамір Бары-Хан</i>	41
Верхнелужыцкая мова. <i>Бено Будар</i>	42
В’етнамская мова. <i>Тхуі Таанг</i>	43
Даргінская мова. <i>Амінат Алімханова</i>	44
Іспанская мова. <i>Анхела Эспіноса Руіс</i>	45

Італьянская мова. <i>Тамаза Вальсеры</i>	46
Їўрыт. <i>Эла Маркус</i>	47
Кабардзінская мова. <i>Хасан Тхазепаў</i>	48
Казахская мова. <i>Улугбек Есдаўлетаў</i>	49
Калмыцкая мова. <i>Рыма Ханінава і Эрдні Эльдышаў</i>	51
Каракалпакская мова. <i>Кенесбай Карымаў</i>	52
Карацінская мова. <i>Хізры Асадулаў</i>	53
Карэйская мова. <i>Кім Бен Хак</i>	54
Кіргізская мова. <i>Таіштанбек Чакіеў</i>	55
Кітайская мова. <i>Гаа Ман</i>	56
Комі. <i>Аляксей Папоў</i>	57
Крымскататарская мова. <i>Сейран Сулейман</i>	59
Крымскататарская мова. <i>Айішэ Кокіева</i>	60
Кумыкская мова. <i>Шэйіт-Ханум Алішава</i>	62
Курдская мова. <i>Гасанэ Хаджысулейман</i>	63
Лакская мова. <i>Сууры Увайсаў</i>	64
Латгальская мова. <i>Яніна Дукулэ</i>	65
Лезгінская мова. <i>Зульфікаф Кафланаў</i>	66
Літоўская мова. <i>Вітаўтас Жэймантас</i>	67
Македонская мова. <i>Ёвіца Іліч</i>	68
Мангольская мова. <i>Галаарыд Бадам-Ачырын</i>	69
Марыйская мова. <i>Альбярціна Антуліна</i>	72

Марыйская мова. <i>Юрый Салаўеў</i>	74
Нагайская мова. <i>Анварбек Култаеў</i>	75
Нанайская мова. <i>Ана Ходжар</i>	76
Ніжнелужыцкая мова. <i>Хрысціяна Пініекава</i>	77
Нямецкая мова. <i>Норберт Рандау і Уладзімір Чапега</i>	79
Нямецкая мова. <i>Аляксандр Філюта</i>	80
Нямецкая мова. <i>Вікторыя Андрэева</i>	81
Нямецкая мова. <i>Радміла Рысціч</i>	82
Польская мова. <i>Анатоль Клышка</i>	83
Пушту. <i>Шархасан Хасан</i>	84
Румынская мова. <i>Васіле Семеніук і Петру Цімуш</i>	85
Русінская мова. <i>Аляксандр Гаўрош</i>	87
Рутульская мова. <i>Фаціма Ібрагімава</i>	88
Саамская мова. <i>Аляксандра Антонова</i>	89
Сербская мова. <i>Радміла Рысціч</i>	91
Сербская мова. <i>Іван Чарота</i>	92
Сербская мова. <i>Саманта Рац</i>	93
Сербская мова. <i>Даяна Лазаравіч</i>	94
Славенская мова. <i>Мілан Есіх</i>	97
Табасаранская мова. <i>Фіруза Султанава</i>	98
Таджыцкая мова. <i>Саідалі Мамур</i>	99
Татарская мова. <i>Рэнат Харыс</i>	101
Тацкая мова. <i>Мая Матава</i>	102

Тувінская мова. <i>Мікалай Куулар</i>	103
Турэцкая мова. <i>Амеф Кучукмехметаглу</i>	104
Удмурцкая мова. <i>Вячаслаў Ар-Сяргі</i>	106
Удмурцкая мова. <i>Сяргей Мацвееў</i>	107
Узбекская мова. <i>Азам Абідаў</i>	109
Уйгурская мова. <i>Гульнара Аутава</i>	110
Украінская мова. <i>Тарас Лучук</i>	111
Фінская мова. <i>Мілія Хюцці</i>	113
Французская мова. <i>Анэс Марэн</i>	114
Хакаская мова. <i>Аляксандр Баінаў</i>	116
Цахурская мова. <i>Валех Гамзаеў</i>	117
Чачэнская мова. <i>Муса Ахмадаў</i>	118
Чачэнская мова. <i>Адам Ахматукаеў</i>	121
Чувапская мова. <i>Валерыі Тургаі</i>	122
Чэшская мова. <i>Мілан Храбал</i>	123
Чэшская мова. <i>Францішка Сокалава</i>	124
Шведская мова. <i>Дзмітрый Плакс</i>	125
Шорская мова. <i>Любоў Арбачакава</i>	128
Эстонская мова. <i>Арно Валт</i>	129
Якуцкая мова. <i>Сямён Феактыстаў</i>	130
Японская мова. <i>Масако Тацумі</i>	131
...Да месца, дзе нарадзіліся. <i>Алесь Карлюкевіч</i>	132
Звесткі пра некаторых перакладчыкаў	138

Літаратурна-мастацкае выданне

ФРАНЦЫСК СКАРЫНА

*на мовах
народаў
свету*

Укладальнік

КАРЛЮКЕВІЧ Алесь Мікалаевіч

Рэдактар

Н. Ю. Карасёва

Дызайн

В. Г. Паўлаўца, В. А. Рагалевіча, Д. Э. Герасімовіча

Стыльрэдактар

Н. Ю. Крыцкая

Падпісана да друку 10.12.2019.

Фармат 60×100^{1/16}. Папера афсетная. Друк афсетны.

Ум. друк. арк. 10,45. Ул.-выд. арк. 6,51.

Тыраж 500 экз. Заказ 631.

Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова

Адкрытае акцыянернае таварыства

«Паліграфкамбінат імя Я. Коласа».

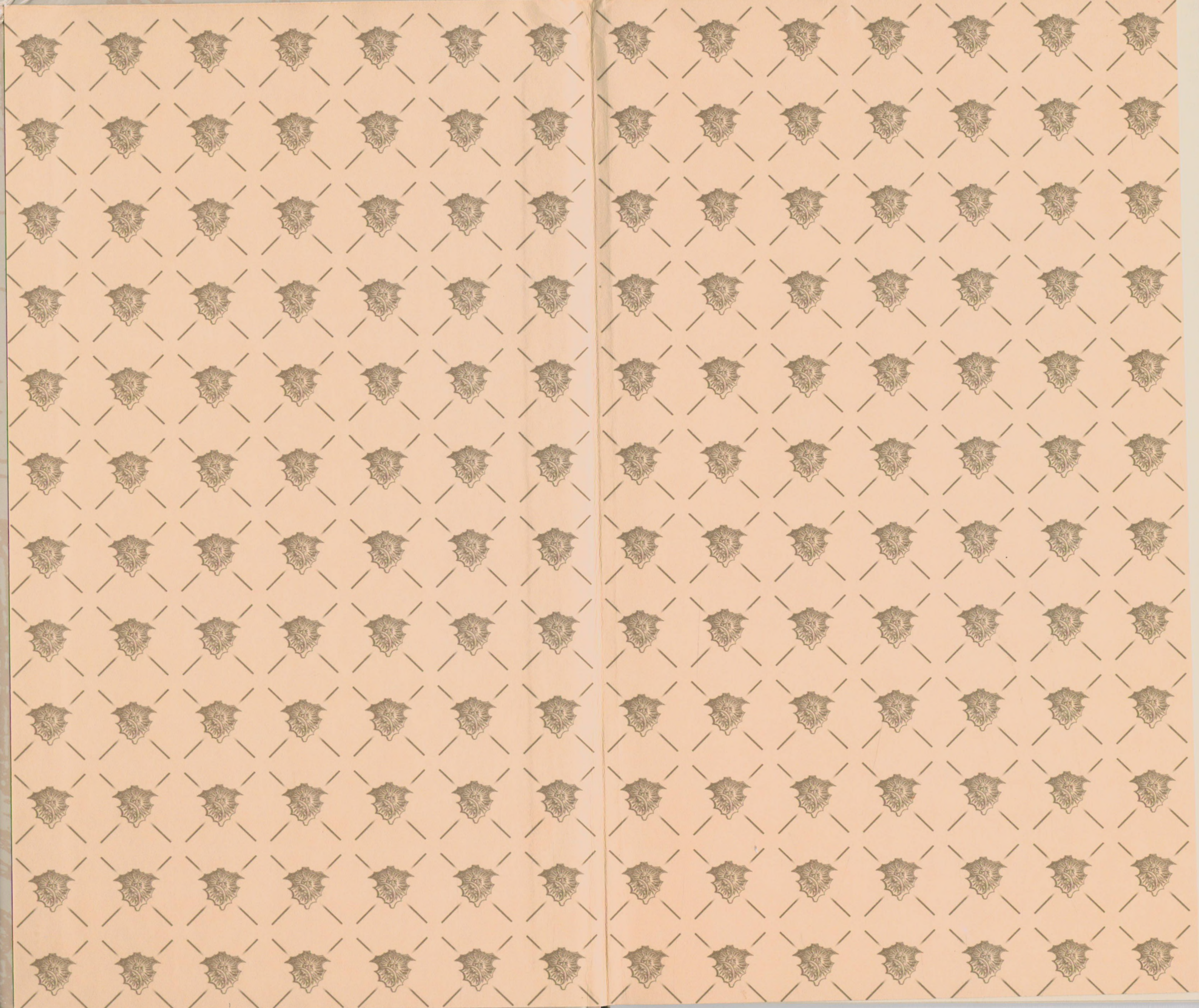
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі

выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка друкаваных выданняў

1/10 ад 27.08.2018, № 2/3 ад 10.09.2018.

Вул. Каржанеўскага, 20, 220024, г. Мінск,

Рэспубліка Беларусь.

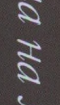

7

ISBN 978-985-7101-58-0

9 789857 101580

Фрэнциск Скарбана на мовбах наподоу свему